Revista Orfeó Català

Segona època – Núm. 15 – Mèxic, D. F., 1988

Al peu de la cultura.

"la Caixa"

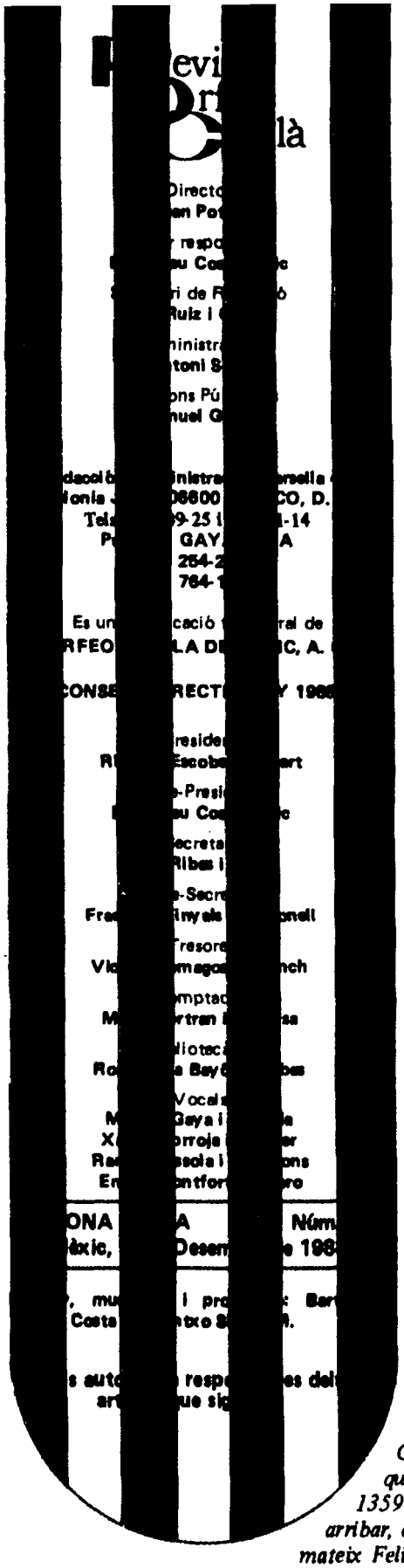

Editorial

EL PARLAMENT DE CATALUNYA que avui coneixem no és, simplement, una adquisició polític-jurídica nascuda de la Constitució de l'Estat espanyol i del text acceptat del nostre Estatut d'Autonomia. Es això i molt més, perquè no és, en sentit estricte, l'assemblea legislativa que el títol VIIIè de la Constitució espanyola assenyala que ha d'existir a les Comunitats autònomes, a moltes de les quals –afegim– els ve ample aquesta nova institució legislativa. A Catalunya, per contra, ens ve estreta, ens constreny en les nostres aspiracions d'autogovern, ens queda curta i esquifida.

I és que Catalunya, a través de la seva història, té una tradició il·lustre, establerta ja a l'edat mitjana amb les seves Corts, de les primeres instaurades a Europa. La cort comtal *catalana s'inicia en temps del comte Ramon Berenguer als voltants de l'any 1000, i és una versió catalana de la* cúria règia *franca.*

Dues institucions pròpiament catalanes, diferents i oposades, però necessàries per tal de poder regular la vida social d'aquells temps són la cort comtal i les assemblees de pau i treva, *i en elles trobem l'origen de les Corts. En el segle XII la cort comtal estava dividida en el* Consell, *de caràcter polític, i la* cúria, *dedicada a l'administració de justícia i a assumptes jurídics. Les assemblees de pau i treva eren reunions en les quals –ens diu l'historiador Jaume Sobrequés i Callicó– "ho establia un període d'interrupció de les hostilitats que per motius diversos, sostenien els grans magnats del país. . . Així doncs, en aquestes dues institucions hom troba una bona part dels trets que seran propis de les Corts: la reunió de representants dels tres estaments de la societat medieval (els eclesiàstics, els nobles i els ciutadans) per tractar qüestions d'interès comú, el caràcter fiscal de les reunions, la concessió d'ajudes econòmiques als sobirans i, finalment, el caràcter judicial".*

Els regnats d'Alfons el Cast *(1162-1196), de Pere el* Catòlic *(1192-1213) però sobretot en l'època del seu fill Jaume I (1213-1276), marquen el precedent immediat de les* Corts Catalanes *del període de ple desenvolupament. En aquest segle la cúria esdevé* Cort general *i la primera reunió té lloc a Montsó el 1217, l'any 1225 a Tortosa; a Barcelona es reuneix Cort general amb Jaume I el 1228, on es tracta i s'acorda la conquesta de Mallorca.*

Sota el regnat de Pere el Gran *(1276-1285) fill del Conqueridor, s'arriba al punt més alt del constitucionalisme català, perquè els tres estaments que integren la Cort general (el braç eclesiàstic, el braç militar i el braç popular) obtenen del sobirà el que s'anomena la constitució* Volem, estatuïm, *que minimitza el poder reial i que en el futur la suprema capacitat d'autoritat del país, recaurà en el Parlament. El rei acceptava que quan ell o els seus successors volguessin promoure una llei (o constitució) referent a Catalunya no ho poguessin estatuir sense l'aprovació dels tres braços reunits en una assemblea parlamentària. També s'obtingué l'aprovació de la constitució dita* Una vegada a l'any, *que obligava el rei a convocar les Corts anualment. Els moderns historiadors de la nostra època medieval assenyalen aquests fets com un triomf de la potestat legislativa i del pactisme feudalitzant enfront de l'autoritarisme monàrquic d'aquells temps.*

Es interessant conèixer tot el procés de les Corts i el Parlamentarisme català, que en el segle XIV, durant el regnat de Pere III aconsegueix l'època d'or de les Corts Catalanes: en el seu llarg regnat foren convocades vint-i-una vegades i és en el seu temps que les Corts creen la institució cabdal, la Diputació del General o Generalitat *el 1358-1359 en la reunió de Corts de Barcelona-Vilafranca-Cervera, amb poders gairebé totals fins arribar, amb alts i baixos i amb períodes de crisi o decadència, al setembre de 1714. Abans, el mateix Felip V havia convocat les Corts Catalanes el 1701 i va jurar-hi, el molt fellló, les constitucions de Catalunya. I la última reunió de les Corts fou el 1705, en plena Guerra de Successió, convocades pel nou rei català Carles III, el dia 7 de novembre: les sessions se celebraren al Palau de la Generalitat entre els dies 5 de desembre de 1705 i el 31 de març del 1706. S'hi va prendre un acord extraordinari: exclusió perpètua de la casa de França –o sigui de Felip V i els seus successors– de la successió a Catalunya i als regnes de la monarquia espanyola.**

Quan les forces coaligades espanyoles i franceses obtingueren la rendició de Barcelona, després de 13 mesos de setge esfereï-

dor, la seva primera disposició fou anul·lar tots els organismes polítics, administratius, militars del Principat d'acord amb el decret de Nova Planta. I Felip V è ordenà la construcció de la Ciutadella, com un càstig a la ciutat de Barcelona per la seva resistència; una fortalesa extraordinària que fou considerada la construcció militar més important d'Europa. L'escriptor Juan Antonio de Estrada, en el seu llibre Población general de España *(Madrid 1748) escriu referint-sea la Ciutadella:* ". . . es una de las más fuertes y pertrechadas de artillería, toda de bronce, con los mejores almacenes de esta Corona".

Les muralles de Barcelona s'havien enderrocat l'any 1854, però la Ciutadella restava en peu com una ofensa a Barcelona i a tot el Principat. El general Prim obtingué, per la llei del 18 de setembre de 1869, que la fortalesa fos cedida a l'Ajuntament de Barcelona, i la demolició s'organitzà immediatament; quedaren subsistents solament els tres edificis que formaven la plaça d'armes: l'arsenal, que readaptat fou convertit en Palau Reial; el palau del Governador i la capella. En els terrenys retornats a l'Ajuntament va organitzar-se l'Exposició Internacional de 1888 i el Parc de la Ciutadella, amb un espai de 307,667 metres, que encara avui coneixem. Es quan comença el gran creixement de Barcelona per convertir-se en gran i moderna ciutat.

L'arsenal de la Ciutadella, amb superfície de 5532 metre quadrats, l'any 1932, ja en plena República, amb l'Estatut d'Autonomia i la Generalitat de Catalunya restaurada, fou destinat a Parlament, després d'una obra magnífica de readaptació. El 6 de desembre de 1932 fou la solemne sessió d'obertura del Parlament; el President provisional de la Generalitat don Francesc Macià, va adreçar un missatge al poble de Catalunya, del qual extraiem aquest paràgraf: ". . .I en aquest moment (pastat de tradició i de futur) en què anem a declarar obertes les Corts nostres, recullo, en la meva, tota la veu triomfant del nostre poble, i amb aquestes primeres paraules catalanes, consagro solemnement les llibertats de Catalunya".

Macià moria el dia de Nadal de l'any 1933 i Lluís Companys era elegit President de la Generalitat. Bienni negre i l'alçament militar franquista de 1936-39; tres anys de guerra civil, perduda, i quaranta anys de repressió, de nova pèrdua de totes les llibertats i de persecució contra tota expressió de vida autènticament catalana. Però ve el dia 10 d'abril de 1980, ja en període d'obertura política i de democratització de l'Estat espanyol, i amb la Generalitat restablerta provisionalment s'obra novament el Parlament de Catalunya, ja amb tota potestat jurídica. Després de les eleccions de juny de 1977, el restabliment de la Generalitat el 29 de setembre fins a la nova obertura del Parlament, es degué essencialment a la gestió del President Tarradellas i a l'Assemblea de Parlamentaris creada després de les eleccions i amb l'aprovació de l'Estatut de Sau del 1978.

Aquest període de la Generalitat provisional restablerta (octubre 1977-abril 1980) fou una època de gran mobilització política i patriòtica del poble català; la unitat de totes les forces democràtiques i nacionalistes creava una situación propicia.

En sessió de 24 abril 1980 el Parlament elegeix President de la Generalitat a Jordi Pujol i s'accepta el govern que proposa. Es així com la plena legalitat institucional retorna. I el diputat Heribert Barrera i Costa, que havia estat elegit President del Parlament, afirmava: "El Parlament de Catalunya no és per als catalans una nova adquisició sinó una reconquesta. La seva instal·lació entre les parets d'un edifici construït per a subjectar la ciutat de Barcelona, és a dir, el cap i casal de Catalunya és, en certa manera, una revenja de la història. . .".

---

* Ja alguns socis de l'Orfeó ens han demanat, més d'una vegada, que tractem d'organitzar un Curs general d'història de Catalunya, a càrrec d'un professor especialitzat de la Universitat de Barcelona. Seria interessant que el nou Consell Directiu, a partir de l'any proper, tingui en compte aquesta suggerència. (ROC)

LA NOSTRA PORTADA

Al llarg del regnat de Jaume I (1213-1276) les corts catalanes atenyeren la seva majoria d'edat. La portada representa el rei Jaume presidint una sessió de corts, segons un boix de l'incunable "Constitucions de Catalunya" que es conservaa l'Arxiu de la Corona d'Aragó a Barcelona.

Sumari

Editorial 1
La nostra portada 2
10 anys de Constitució, *B.C.-A.* 3
Narració cronològica d'un dia inoblidable, *Narcís Parés i Burguès* 4
Parlem de palíndroms, *Ramón Giné i Farré* 6
La terrissa catalana, *Frimari Burguès* 9
Josep M. Solé i Sabaté a l'Orfeó, *B. Costa-Amic* 10
Retrobança. Sentir-te dins meu, *Joaquim Torres* 12
Els corre-bou i una insòlita petició acadèmica, *Joaquim Bohigas* 13
El vell, l'arbre i l'antena, *Ferran Batlló* . . 14
Serà el 1992 l'any de la independència de Catalunya? *Encarna Parreño* 16
El parent pobre (conte), *Josep M. Murià* . 18
Els bombardeigs sobre Catalunya durant la guerra civil, *Pelai Vilar* 19
Fa 48 anys el franquisme assassinava el President Companys, *Josep Benet* . . . 22
4,000 catalans al Vaticà 23
Café, copa i puro: Pel desembre que treuoli el gall dindi, *Lluís Marcet* 25
La situació lingüística al Canadà, *Christòfer Tucker* 26
Homenatge a la diàspora republicana, *Josep-Lluís Carot Rovira* 28
El nostre Esbart a Catalunya, *Ernest Montfort i Lázaro* 31
Comentando un libro de la Biblioteca Pompeu Fabra, *Rosario Martínez Dalmau* 32
Nova edició del llibre d'Antoni Vilalta Vidal, *B.C.-A.* 34
Josep Tarradellas, *Francesc Vinyals* 35
Escaca, *Llucià Francino* 36
Activitats de l'Orfeó durant l'any 1988, *Joan Ribas i Ariño* 37
Exposició d'Aleix, *Martí Centelles* 38
D'ací i d'allà 39

Don Francesc Macià, President de la Generalitat restaurada moria el dia de Nadal de 1933. Trist Nadal per a Catalunya!

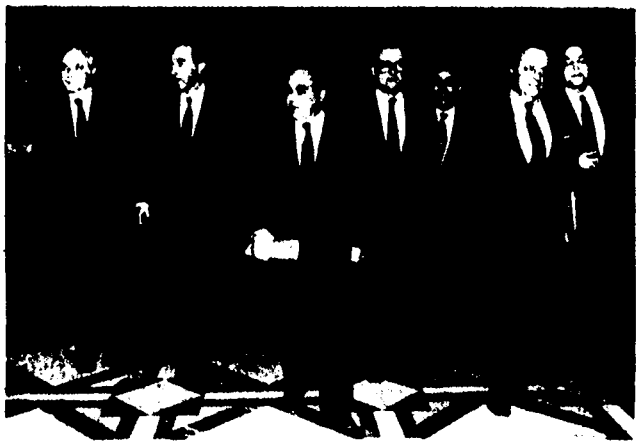

10 Anys de la Constitució

Els 'Pares' de la Constitució de 1978 es reuniren, convidats pel President Jordi Pujol, al Palau de la Generalitat, en ocasió del 10è aniversari de l'aprovació de la llei fonamental de l'Estat espanyol.

Reunió importantíssima i expectant, la va considerar la gent de la vida política del país. Els que redactaren la Constitució, diguem-ne els pares del text constitucional, es reuniren per un canvi d'impressions. I cas expectant era que fossin convidats expressament –i ells acceptessin– pel President de la Generalitat de Catalunya que, com anfitrió, va ser qui va presidir la reunió, que va celebrar-se el 7 de desembre últim.

Els reunits foren: Manuel Fraga Iribarne, Gabriel Cisneros, Miguel Herrero, José Pedro Pérez Llorca, Miquel Roca i Jordi Solé-Tura. Va mancar solament a la reunió Gregorio Peces Barba, absent per motius de salut. Va ser un canvi d'impressions profitós ja que va tractar-se amplament del procés seguit en l'aplicació de la Constitució en el transcurs d'aquests 10 anys de vigència. Sembla que cap dels presents no va manifestar-se partidari d'una revisió o reforma de la Constitució per la complicació de problemes que entranyaria, pero sí de mantenir un debat permanent sobre el seu contingut que permeti la millor aplicació dels textos constitucionals.

El President Pujol va voler deixar constància de la seva preocupació per la manera com, a la pràctica, es fa una aplicació amb tendència cada dia més restrictiva, per part del Govern central sobre els aspectes autonòmics de la Constitució. "La interpretació de l'autonomia que en fa el Govern –afirmà Pujol– ens fa témer que al final del camí l'ajustat encaix que Catalunya espera aconseguir en el conjunt d'Espanya, no s'arribi a assolir". I va aprofitar per posar de relleu la contribució catalana en sentit positiu: serenitat, eqiulibri, i sentit d'Estat, en les discussions constituents; i també va ressaltar la força demostrada pel poble i els partits polítics de Catalunya el 1978, utilitzada en sentit altament positiu, constructiu políticament per al conjunt de l'Estat, "cosa que no sé si se'ns ha tingut sempre en compte" aclarí Jordi Pujol.

Tots els presents manifestaren els seus punts de vista, per arribar a un consens sobre la necessitat de continuar pactant –la Constitució espanyola és d'essència pactista, proclamà Miguel Herrero– per posar-se d'acord dia a dia sobre els punts fonamentals com: la monarquia, les institucions de govern, l'Estat de dret, i el dret de les nacionalitats històriques de convertir-se en comunitats realment autònomes. Cal destacar les manifestacions de Fraga Iribar-ne, que va fer una crida a la participació catalana en el conjunt de l'Estat espanyol bo i aclarint que "res no es farà sense Catalunya i menys en contra de Catalunya que valgui la pena a Espanya. Es temps que Catalunya ocupi el seu lloc de Primogenitura a l'Espanya actual".

B.C.-A.

Una vegada foren proclamats els resultats de les eleccions de diputats i senadors celebrades el 15 de juny de 1977, els parlamentaris catalans es constituiren –era el 25 de juny– en Assemblea al Palau del Parlament per iniciar els treballs d'elaboració de l'Estatut d'Autonomia. Podem veure, d'esquerra a dreta, López Raimundo, Jaume Sobrequés, Joan Raventós, Anton Cañellas, Jordi Pujol, Carles Sentís i Heribert Barrera.

Mengeu
com
a
casa

MESON
DEL
CID

LA LLAR GASTRONÒMICA CATALANA

Humboldt 61 – México 1, D.F.
Encàrrecs: 521-19-40, 521-16-61 i
521-76-29

Narració cronològica d'un dia memorable

Narcís PARÉS I BURGUÈS

Diumenge 13 de Març:

3:00 a.m.: Sona el despertador, i d'un salt ja sóc d'empeus al costat del llit.

4:00 a.m.: Després d'haver-me rentat i vestit, i havent revisat l'equip, surto de casa i m'enfilo en un taxi que ja m'esperava a la porta.

4:15 a.m.: Arribo a Plaça Universitat d'on ha de sortir l'autocar a les 4:30 a.m. Allí ja hi trobo els meus companys de la Facultat: Antonio Contel (Toni), Lluís Belanche, Gonzalo Galera i Wenceslao Bover (Wences). Estem tots molt adormits però animats.

5:00 a.m.: Per fi arriba l'autocar.

5:15 a.m.: Finalment marxem amb tres quarts d'hora de retard. . .

5:45 a.m.: Som a Molins de Rei on hem de recollir encara alguns passatgers, però el conductor va una mica perdut. . .

6:00 a.m.: Ja som a l'autopista.

9:00 a.m.: Després d'un trajecte tranquil i havent vist la pel·lícula "Noche de Miedo" ("Fright Night"), arribem a l'estació de servei del Túnel del Cadí per fer-hi un descans de 20 minuts que es converteixen en 40. Allí mengem un entrepà i prenem un refresc.

10:00 a.m.: Passem la frontera amb Andorra sense problemes.

10:45 a.m.: Arribem a Arinsal; agafem l'equip i deixem el que no necessitem a l'autocar. Se'ns avisa que hem de tornar a les 4:00 p.m. Així, amb les sabates d'esquiar ja posades, i els esquís i bastons a l'espatlla, ens posem a fer cua al telecadira per pujar fins a les pistes (1 km. de recorregut).

11:45 a.m.: Ja som a les pistes. La temperatura és de 5°C (sobre zero) i fa un sol impressionant. El paisatge és extraordinari i l'estat de les pistes és molt bo; 1 m. de neu a les parts baixes, i 2.5 m. a les més altes. El Gonzalo m'enreda i d'entrada em fica a una pista mitjana. A base de trompades vaig baixant com puc, fins que decideixo treure'm els esquís i baixar caminant. A partir d'aquest moment m'estic tota l'estona a la pista més fàcil i encara que caig força, no em faig mal i vaig agafant pràctica.

Això d'esquiar és més difícil del que un s'imagina abans de probar-ho, però és més fàcil del que sembla un cop has començat. El que em feia por no era llançar-me encara que caigués, sinó que com que hi ha tanta gent, al no controlar els meus moviments, fa por anar contra algú i fer-li mal.

En Toni i en Gonzalo que més o menys en saben, pujaven a les pistes mitjanes (que són les blaves) i a les una mica més difícils (que són les vermelles). El Wences no en sap tant i només anava a les fàcils (color verd) i algunes mitjanes. En Lluís i jo estàvem a les fàcils sense cap mena d'ajut ni explicacions. Només ens llençàvem i baixàvem a empentes i rodolons. Malgrat tot vaig arribar a baixar prou bé i sense caure.

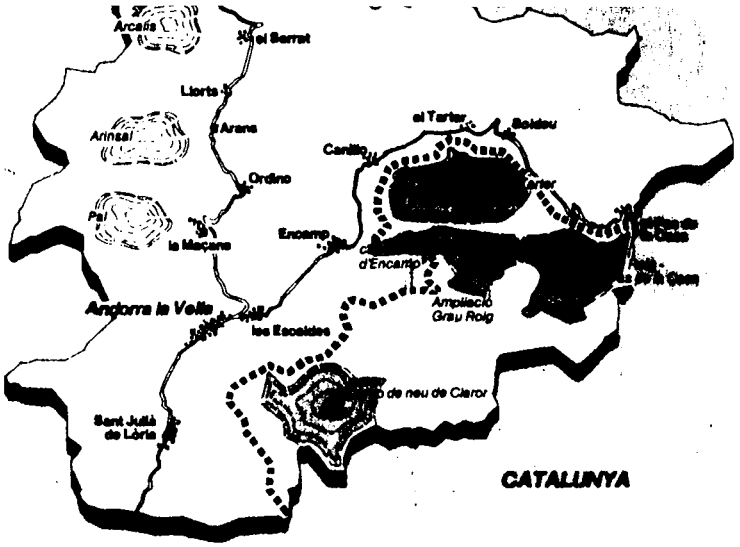

3:30 p.m.: Molt cansats en Lluís, en Wences i jo, ja estàvem reposant i dèiem que s'hauria d'anar pensant en baixar, però havíem d'esperar a en Toni i en Gonzalo que baixessin de les pistes de dalt.

3:45 p.m.: Baixen en Toni i en Gonzalo, agafem els "trastets" i anem cap el telecadira per baixar fins l'autocar. En arribar al telecadira veiem que hi ha una cua enorme, però com que no tenim altra solució, prenem paciència i ens hi posem.

4:30 p.m.: Tres quarts d'hora de cua per enfilar-nos al telecadira!

4:45 p.m.: Arribem abaix molt cansats i descobrim amb tristesa que l'autocar ja ha marxat! Comencem a preguntar als altres autocars, què podem fer? Uns ens diuen que agafem un taxi fins a Barcelona (més o menys 9000 pessetes), uns altres diuen que baixem a Andorra la Vella i allí preguntem. Els preguntem si ells ens poden portar però diuen que van plens.

5:00 p.m.: Després de ploriquejar una estona logrem que el Gonzalo (que es troba malament) i el Wences pugin a un autocar que tenía dos seïents lliures, tot i essent d'una altra agència.

5:10 p.m.: Logrem pujar a en Lluís en un altre autocar (l'últim que quedava) i li donem els esquís d'en Toni i els meus. Així doncs ens quedem sols en Toni i jo, i sense cap autocar.

5:15 p.m.: Truco a casa avisant el que havia passat, i en Toni i jo ens posem a fer dit ("pedir aventón"). Afortunadament no duïem els esquís, però per sabates duiem les botes d'esquiar i els peus ens bullen.

5:20 p.m.: Després de rebrer tota mena d'excuses dels cotxes que passaven, finalment un Renault 4L (4 llaunes) ens deixa pujar, però no va a Barcelona, sinò a Vilanova. De totes maneres ens hi enfilem ja que si més no, ens podem apropar a Barcelona. El conductor, un noi d'uns 30 anys, sembla simpàtic i porta un acompanyant d'uns 18 anys.

Només sortir a la carretera ja vam veure que ens tocaria patir, puix que l'individu era un pèssim conductor i molt esverat. Afortunadament el cap d'un moment vam trobar trànsit i s'havia d'anar poc a poc per força.

6:00 p.m.: Ens aturem per posar gasolina i en Toni i jo aprofitem per baixar a comprar aigua i galetes puix que estàvem mig deshidratats i afamats. Pensem en no continuar amb aquell individu, però no ens podíem donar el luxe de deixar l'únic transport que havíem trobat. Així, el viatge continua.

7:00 p.m.: Després de força cua arribem a la duana i la passem sense problemes. Ara però, s'acabava la cua i el tío podia córrer altre cop. Jo vaig pensar: "Si miro, a part d'anar espantat, em marejaré", per tant vaig decidir mig ajeure'm de costat i fer veure que dormia. En realitat no vaig dormir ni gota i anava molt tens. De tant en tant mirava en Toni i feia una cara d'espantat increïble; així que jo tornava a aclucar els ulls i que passés el que hagués de passar.

8:00 p.m.: Passem pel Túnel del Cadí.

8:50 p.m.: L'individu en qüestió s'atura a la desviació Barcelona-Manresa, i ens pregunta si volem que ens deixi a Manresa o si volem continuar fins a prop de Martorell. Decidim que ens deixi a Manresa...

8:55 p.m.: Ens deixa davant de l'estació d'autocars de Manresa (al menys amb això es va portar bé) i s'acomiada arrencant com un esperitat. Per fi érem en terra ferma. Entrem ràpidament a l'estació fent un soroll tremend amb les botes d'esquiar. Anem a la taquilla i ens diuen que ja no hi han més autocars que surtin cap a Barcelona, però que si ens afanyem podrem agafar el darrer tren que sortia a les 9:00.

9:00 p.m.: Afortunadament l'estació del tren era davant de la d'autobusos. Arribem corrents i fent tot el sorroll del món. Comprem el bitllet i arriba el tren. Pugem i seiem mig morts. No cal dir que amb tot això, la gent se'ns quedava mirant com si fóssim marcians (o robots). ¿Quan s'és vist dos individus vestits per esquiar en el tren Manresa-Barcelona?

11:00 p.m.: Arribem a Barcelona, a l'estació de Plaça Espanya. En veure que havíem vingut tant de pressa "gràcies" al nostre "amic", decidim anar a Plaça Universitat per veure si atrapàvem l'autocar i podíem recuperar les coses que se'ns havien quedat dins. A més el pare d'en Toni hi era, també per veure si podia recuperar, encara que només fós la bossa d'en Toni. Com que el metro ja era tancat decidim agafar un taxi a la Gran Via. El taxista ens mira amb ulls sospitosos però ens porta a Plaça Universitat.

11:15 p.m.: En arribar-hi trobem el pare d'en Toni que ens diu que l'autocar feia 10 minuts que havía marxat! i que ell només havía agafat la bossa d'en Toni perquè no coneixia les altres.

11:20 p.m.: Agafo un taxi i torno a casa.

11:40 p.m.: p.m.: Arribo a casa, reventat però encara no podia dir que s'havia acabat ja que l'endemà havía de recuperar els esquís que tenia en Lluís; i la bossa, que era a l'autocar, no la podria recuperar fins el dimarts...

Per fer curt el final; ho he pogut recuperar tot i el diumenge, després d'una hora de banyera i una bona dormida vaig quedar força recuperat d'aquell dia "INOBLIDABLE".

AVUI
1976-1989 13 aniversari

AVUI
1976-1989 13 aniversari

Si viviu fora de Catalunya, subscriviu-vos a AVUI.
Si aneu a Catalunya, compreu i llegiu AVUI.

PARLEM DE PALÍNDROMS

Ramon GINÉ I FARRÉ

En Ramon Giné i Farré, veí de Vilallonga del Camp –Tarragonès– assidu lector de ROC i que en un viatge que féu a Mèxic estigué molt interessat en conèixer la Nova Llar Catalana del carrer de Marsella 45, ens ha tramès l'article que a continuació reproduïm.

Parla, com veuran els nostres lectors, dels palíndroms en català; cap i cues, com diu ell.

Ens ha semblat interessant el tema i la manera com presenta aquests primers Palíndroms en català, lligant-los, com veureu, amb una certa relació de continuïtat.

Tant de bo que la suggerència que fa en Ramon Giné i Farré al final del seu article, trobi en els lectors de ROC l'acollida que ell desitja per tal d'engrossir la llista que té començada de Palíndroms en català, fins arribar a un nivell que desperti la curiositat dels palindromistes escampats arreu del món.

La Direcció

El que més em satisfà ara, és poder encapçalar aquest article amb el títol que ho he fet, sense haver de continuar immediatament aclarint d'antuvi, quina cosa són els PALINDROMS.

M'imagino que la majoria de lectors de ROC ho sereu també de l'EXCELSIOR; coneixereu el programa "Sopa de letras" del canal 13, i estareu al corrent de les activitats palindromàtiques de certs escriptors i d'algun polític mexicans, com són els senyors Otto Raúl González, Oscar René Cruz, Miguel González Avelar, Juan José Arreola, Jorge Saldaña i Francisco Liguori, entre altres.

Per tant, crec que puc anar de cop al gra i presentar-me a vosaltres com un senzill afeccionat a les més diverses formes d'entreteniments, trenca-closques i problemes de caràcter lúdic i, últimament en forma especial, a col·leccionar palíndroms, si bé, per anar per casa, m'agrada més anomenar-los cap-i-cues.

Era ben petit que ja coneixia allò castellà de "Dábale arroz a la zorra el abad", i el català "MARGARITA (sic) TIRA GRAM. Però la veritat és que no en vaig saber cap més fins que era ja ben gran, i concretament, durant una curta estada a Mèxic, al venir-me a les mans en una barberia, una revista que en la pàgina central en publicava una vintena. Al cap de poc temps, en Noel Clarasó també en va publicar a "La Vanguardia" de Barcelona. Anotats, vaig encetar un fitxer que a poc a poc s'ha anat ampliant amb tots els que he vist en llibres i publicacions i amb la ben extensa llista de "creats" per mi, i poso creats entre cometes, perquè més que crear-los, o inventar-los, es troben o es descobreixen.

Però un dia, al copsar que

ANIMAL!. . . A LA MINA

era tan castellà com català, vaig començar la recerca i elaboració de palíndroms en la nostra llengua, i suavitzant una mica la frase anterior i excloent el seu bilingüisme vaig anotar

ANIM!. . . A LA MINA.

Immediatament em va sortir el poètic

* I MIREU QUE RIMI. . .!

per després

*POC A POC I COP A COP

llançar-me

AVALL. . . ALLA VA. . .!

i presentar dilemes com

O JOANA, O JO
O SUCO, O CUSO
O RIMO, O MIRO

i establir ordres com

ALLARGA LA GRALLA
ARA, PEP, ARA
CITA-LA A L'ATIC
SEGA PAGES
TADEU, QUEDA'T
ARA, PACIFICA, PARA

o la contundent

CATALA, A L'ATAC

Em prenc alguna llibertat amb les interjeccions per poder exclamar:

UI! TAPEU, QUE PATIU!
SIDA? BONY. . . NO BADIS!
TA MARE. . .! ERA MAT!

per arribar a frases més llarges i del tot correctes, como són

* SERAFI NI FA RES.
A GAVA, LA GENT NEGA LA VAGA
ARGAMASSA MASSA MAGRA
SENEN TE SET NENES
SERAFI, NO TOCA COTO NI FA RES
EL BON SENEN ES NOBLE
TRAMARAN ANAR A MART
ACI REMA UN NEN NU AMERICA

o l'atrevidota

TIRA'M ANIS A LA SINA, MARIT

i fins i tot normalitzar lingüísticament i excloure el "sic" d'aquell antic "Margarita tira gram" de què parlava al principi, dient:

MARGARIDA DIRA GRAM.

Sé que recentment s'ha publicat a Mèxic *Picardía Palindrómica*, un llibre de Willy de Winter, en el que es relacionen bastants palíndroms en llatí, grec, alemany, italià, francès, finlandès, malai, holandès, anglès, i àdhuc en nàhuatl *trobats* pel mateix Willy de Winter. Faré els possibles per tal que en una nova edició n'hi surtin de catalans. El dia 4 de febrer últim, el Sr. Otto Raúl González, en la secció cultural de *Excélsior*, i sota el títol "Palíndromos del catalán Giné Farré" va publicar els tres que he marcat amb un asterisc. Tot és començar!

Si us sembla que aquests innocents jocs de paraules tenen la seva mica de gràcia o, si més o no, de curiositat; si algú coneix palíndroms vells o en pesca de nous i ens els comunica; si no es reben a la redacció de ROC massa queixes de gastar espai i tinta amb aquestes futeses, un altre dia en podríem tornar a parlar. Què us sembla?

SI, O NO, NOIS?

Des de Vilallonga del Camp, rovell de l'ou del Tarragonès, una afectuosa salutació.

Chalet del Gulf
Hotel - Restaurant
AL COR DEL PIRINEU
BOLVIR - PUIGCERDA (Girona)
880 962 y 880 950

Restaurant
Costa Dorada
LA MENJA MEDITERRÀNIA
ESPECIALITAT: PEIX A LA SAL
AV. EJERCITO NAL. 648, MEXICO, D. F. • TELS.: 545-30-86, 531-12-77

GENERALITAT DE CATALUNYA

CATALUNYA 1.000 ANYS

Mil·lenari del naixement polític de Catalunya.

Quan el 988, Borrell II es nega a viatjar a Aquitània per retre fidelitat al rei franc que llavors dominava els comtats catalans, poc es pensava que aquell seria l'inici de la independència política de Catalunya.

Però el cert és que, des d'aquell moment, els catalans hem conservat tothora la nostra identitat.

Catalunya va crear el primer Parlament d'Europa el 1283, precedent d'una ininterrompuda voluntat de llibertat i convivència democràtica.

Catalunya ha construït al llarg dels segles la seva pròpia cultura, a la qual continua fidel, i ha fet de l'esforç en el treball la clau del progrés econòmic.

Ara, el 1988, Catalunya es disposa a emprendre nous camins cap al futur. Un futur que serà possible gràcies a tots nosaltres, homes i dones que vivim i treballem a aquesta terra.

Ara i d'aquí 1000 anys.

La terrissa catalana sota el punt de vista de l'art

Frimari BURGUÈS

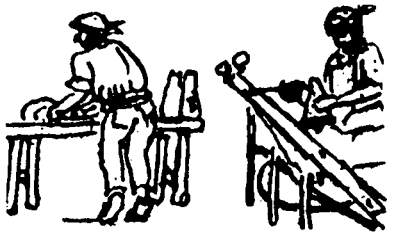

La terrissa és gairebé tan antiga com la humanitat però, encara avui, no s'ha pogut determinar com i en quin indret de la Terra féu la seva aparició.

La necessitat, aquesta impulsora de la humanitat, féu que l'home s'enginyés per tenir recipients on poder escalfar l'aigua. Potser abans ja havia emprat les carbasses i altres vasos naturals però, quan va voler coure els aliments, va haver d'inventar recipients de terra cuita, antecedents de l'art ceràmic.

A Catalunya, en les excavacions arqueològiques, s'han trobat gerres, tasses, tupins, olles, etc., que daten de la prehistòria. A Sabadell, vora de l'Ermita de la Salut, es trobaren uns vasos funeraris trencats –que foren reconstruïts pel meu pare– que ja tenien tapadora i s'empraven per a guardar les cendres dels morts. Les peces reproduïdes en els gravats adjunts provenen de les excavacions esmentades, són d'una pasta negrosa i grollera, i estan bastant mal cuites. Això indica que provenen d'una època molt llunyana, però amb un art força avançat, car els incisos estan molt ben distrubuïts; malgrat tot, el treball de torn no passa de regular. En el mateix lloc es trobaren també algunes àmfores de punta (que fou possible reconstruir) i filtres per a aigua que, penjats de les nanses, donaven el líquid gota a gota o a rajolí, segons la seva porositat. Entre les troballes més importants es poden destacar les restes d'un forn, encara amb cendres, i setze doliums de forma esfèrica, d'un metre setanta-cinc de diàmetre, que avui possiblement cap tomer no s'atreviria a fer, de tan grossos. Això indica una indústria d'una civilització ben avançada. Totes les peces esmentades són de línies suaus, llises, sense decoració ni vernís de cap mena.

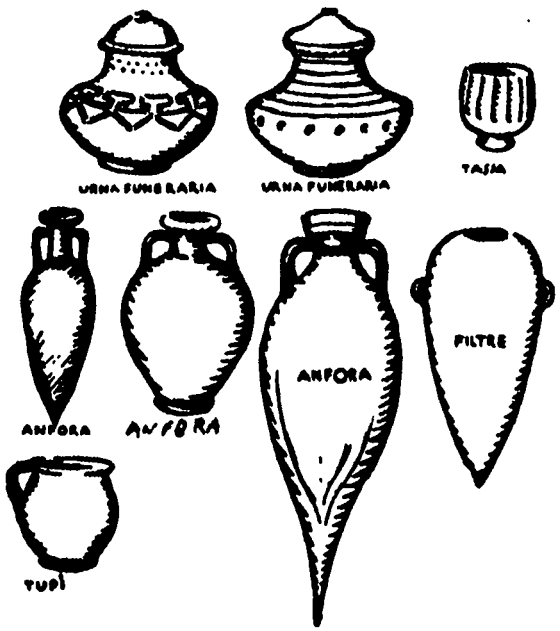

Una troballa molt curiosa fou una part d'un vas, que es va poder reconstruir, i que té la particularitat de portar, al voltant de la boca, una vora fonda, com un petit fossat que, ple d'aigua o oli, suposem que servia per impedir que els insectes caminadors poguessin llaminejar el contingut. No n'hem vist cap més exemplar en cap museu ni en cap obra especialitzada.

Tota la ceràmica que s'ha trobat en les excavacions de l'Ermita de la Salut, té un valor arqueològic incalculable i honora el Museu de Sabadell, com honoraria qualsevol museu del món.

Els milers de vasos que hi ha als museus de tot arreu, a més de les col·leccions particulars, pot ben dir-se que es deuen a les preocupacions religioses del seu temps, principalment en el que es relaciona amb la mort. Així, els difunts eren posats en cambres sota terra o en coves de roca, i se'ls deixava, vora d'ells, vasos amb mel, llet i altres líquids, i plats amb fruites, formatge i altres menges. I allà quedaven les peces de ceràmica sense sofrir la intempèrie fins que, mil·lennis després, han estat descobertes i col·leccionades. Altres pobles cremaven els morts i posaven les cendres en vasos anomenats urnes funeràries, fetes a posta, i les amagaven en coves i llocs difícils de trobar.

Les urnes funeràries que veieu en els gravats, serveixen de testimoni al que estem explicant, i no cal dir que les terrisses Etrusques i Gregues, donades en negre, blanc, roig i groc, són les millors per molts conceptes.

Aquells vasos amb les seves formes tan fines de línies, cada un adeqüat a la finalitat a què era destinat, no han estat superats en cap indret del món. Aquella decoració, sempre d'acord amb les seves preocupacions religioses, les escenes guerreres o cíviques, amb tanta senzillesa expressades, aquella elegància i coneixement dels plecs de la indumentària, aquella distribució i pulcritud decorativa, són una meravella que extasia l'ànima.

La ceràmica dita Ibèrica, trobada a Puig Castellar i altres indrets de Catalunya, té formes molt escaients i línies i proporcions molt boniques. Està decorada en negre manganès i terra roja i, encara que la pintura no es pot comparar a la grega, dintre la seva senzillesa té un gust estètic de bona calitat.

En algunes coves, dòlmens i sepulcres, s'ha trobat abundància de peces de ceràmica negra, bastant mal cuita, possiblement perquè no les coïen en fogueres a l'aire lliure sinó en cambres sense gaire sortida pel fum. Actualment, el negre que es fa a La Bisbal i a Quart d'Onyar és més sòlid, perquè no li donen el fum fins que és ben cuit.

Idees i conceptes extrets del llibre "BASES CIENTIFIQUES DE LA CERAMICA", de Marià Burguès.

JOSEP M. SOLÉ I SABATÉ A L'ORFEÓ

Paraules del nostre Vice-president B. Costa-Amic, en l'acte de presentació de Josep Ma. Solé i Sabaté, en la conferència que va pronunciar el dia 3 de novembre, sobre el tema "Els bombardeigs a Catalunya durant la guerra civil (1936-1939)".

JOSEP M. SOLÉ I SABATÉ és, com ja ho fem constar en el programa anunciador de la conferència d'avui, un exponent –i jo afegiria que un magnífic exponent, per molts conceptes– de la nova generació universitària de Catalunya.

Nascut i crescut en l'època franquista Solé i Sabaté, com així mateix milers de joves en les mateixes condicions que ell, han estat un rebrot *amb fruits saborosos* com li agradava dir al poeta Josep Carner, d'aquella llavor que el règim totalitari espanyol, que tenia com objectiu primer i principal arrasar el nostre poble fins a fer-lo desaparèixer, i volia deidar-lo destruiït per sempre més. Aquesta generació de joves catalans a l'estil de Josep Ma. Solé i Sabaté és la negació total i absoluta dels propòsits franquistes d'antany i d'altres més recents i es l'afirmació total, rotunda i indiscutible –amb els altibaixos lògics que trobem– que Catalunya sap resistir tots els embats. Ja fa molts anys, generacions enrera, recordo aquell petit assaig, petit en extensió però profund, profundíssim en consideracions sociopolítiques que tenia per nom *Elogi del paisatge català*, de Pere Coromines. Don Pere –així li deien– aquell gran liberal de casa nostra, en l'assaig al qual en refereixo, després d'un consciençut examen en aquelles breus pàgines en defensa del paisatge català, afirmaba, paraula més paraula menys, perquè cito de memòria:

"Si els nostres enemics envaïssin Catalunya, la destruïssin de socarrel, matessin tots els catalans, llauressin la terra i la reguessin de sal, el paisatge català tornaria a donar noves dones que paririen bons catalans". I és que si un poble vol sobreviure, sap sobreviure irremeiablement. Això han pogut constatar-ho els nostres enemics de molt abans, els d'ahir, els d'avui mateix i potser els de demà; és com una reafirmació d'aquella dita tan popular, d'aquell apotegma vell de centúries que assegura *que voler és poder.*

Josep Ma. Solé i Sabaté, doncs, pertany a l'èlite de joves catalans que creuen i practiquen allò de *voler és poder;* són els homes joves dels quals tant espera el nostre poble.

Cal dir que la conferència d'avui respon a l'estudi exhaustiu que feren ell i Joan Villaroya i Font, couautors tots dos de l'extraordinari llibre CATALUNYA SOTA LES BOMBES ((1936-1939)) que sota l'encuny editorial de l'Abadia de Montserrat va publicarse a Barcelona just fa dos anys i que fou l'obra guanyadora del Premi Fundació Congrés de Cultura Catalana del mateix any 1986. Els autors ens expliquen el com i el perquè del llibre: "L'anàlisi dels bombardeigs a Catalunya –diuen– fa comprendre millor un element clau de la guerra civil, demostra que, progressivament, anaren augmentant en intensitat i en molts casos en brutalitat, que causaren víctimes innocents allunyades dels fronts de guerra i colpiren profundament la moral de la població.

"La intenció d'aquesta obra és bàsicament inventariar els bombardeigs efectuats, els dies que es produïren, l'abast de la destrucció i les víctimes que ocasionaren.

"Per arribar a completar l'estudi dels bombardeigs hem fet una recerca exhaustiva a tots els Registres Civils (Secció de Defuncions) de Catalunya. Hem

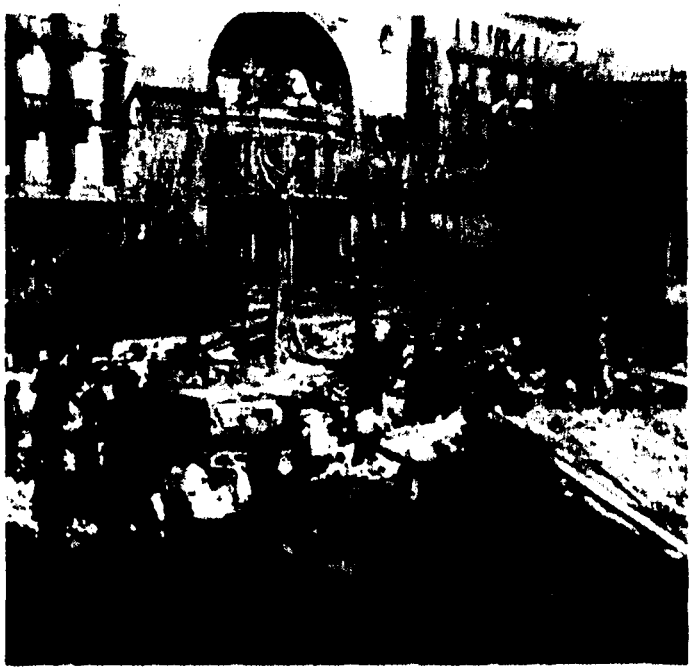

treballat el fons de l'"Archivo de Salamanca' per conèixer la documentació oficial originada per la Junta de Defensa Passiva de Catalunya, que fou incautada en acabar la guerra civil. Hem utilitzat la informació que sobre el tema es conserva als Arxius municipals de totes les poblacions catalanes.

"Tota la documentació obtinguda per aquesta via o altra similar, l'hem contrastada amb les notícies de premsa que es publicaren durant la guerra civil en diaris, setmanaris, butlletins, etc. i també ens hem ajudat dels llibres d'àmbit local o de memòries que n'han fet puntual referència.

"L'estudi dels bombardeigs a Catalunya durant la guerra civil no hauria estat possible sense l'ajuda inestimable de la Fundació Jaume Bofill i posteriorment del Centre d'Història Contemporània de Catalunya".

En fi, és un llibre interessant que podreu trobar, des d'ara a la nostra Biblioteca Pompeu Fabra.

Jo vaig conèixer a Solé i Sabaté precisament en una de les visites al Centre d'Història Contemporiania de Catalunya, a Barcelona, l'any 1987, i allà ens reuníem amb Josep Benet, director del Centre, amb Vicenç Riera Llorca a qui tots recordem que n'era un dels col·laboradors, i amb Albert Manent, Director General de Cultura, organisme al qual pertany el Centre d'Història Contemporània.

Pel que deixem dit, doncs, sabem que el conferenciant que avui ens honora amb la seva amistat i els seus coneixements, està realitzant una llavor extraordinària, a Catalunya i fora de Catalunya. Les disciplines universitàries a les quals dedica la seva activitat: Professor a la Universitat Autònoma de Barcelona, Doctor en Història Contemporània i Llicenciat en filosofia en són la millor garantia. A més, com periodista és col·laborador a la premsa diària i a revistes de Catalunya: La Vanguardia, Diari de Barcelona, Avui, L'Avenç, Recerques, Serra d'Or. A més del llibre del que ja hem fet esment, també és autor de *La repressió franquista a Catalunya (1948-1953)* i *Anarquia i República a la Cerdanya*. Ara està donant un Curset d'Història Contemporània de Catalunya a la UNAM i a Guadalajara, on fa conèixer entre els medis intel·lectuals de Mèxic, el fet històric, polític i social de la nostra Catalunya d'avui, i això, per als qui vivim a Mèxic sabem que és molt important.

Benvingut siguis entre nosaltres estimat amic; com veuràs ací a Mèxic, entre els catalans de l'Orfeó Català, enllà de la mar, ens considerem i actuem com un trosset de Catalunya fora de la Pàtria. Encara que allà ja ho saben, tu pots confirmar-los que ho has pogut comprobar.

Molts gràcies i tens la paraula amic Solé i Sabaté.

EL centro quiropráctico benet, a. p.

Us convida, junt amb els vostres familiars, a l'exhibició de l'àudiovisual

QUE ES LA QUIROPRACTICA?

a càrrec del Dr. Enric Benet i Canut, Director General del Centre

Gutenberg 133 Col. Anzures Tel. 250-04-33 amb 3 línies
C.P. 11590 México, D.F.

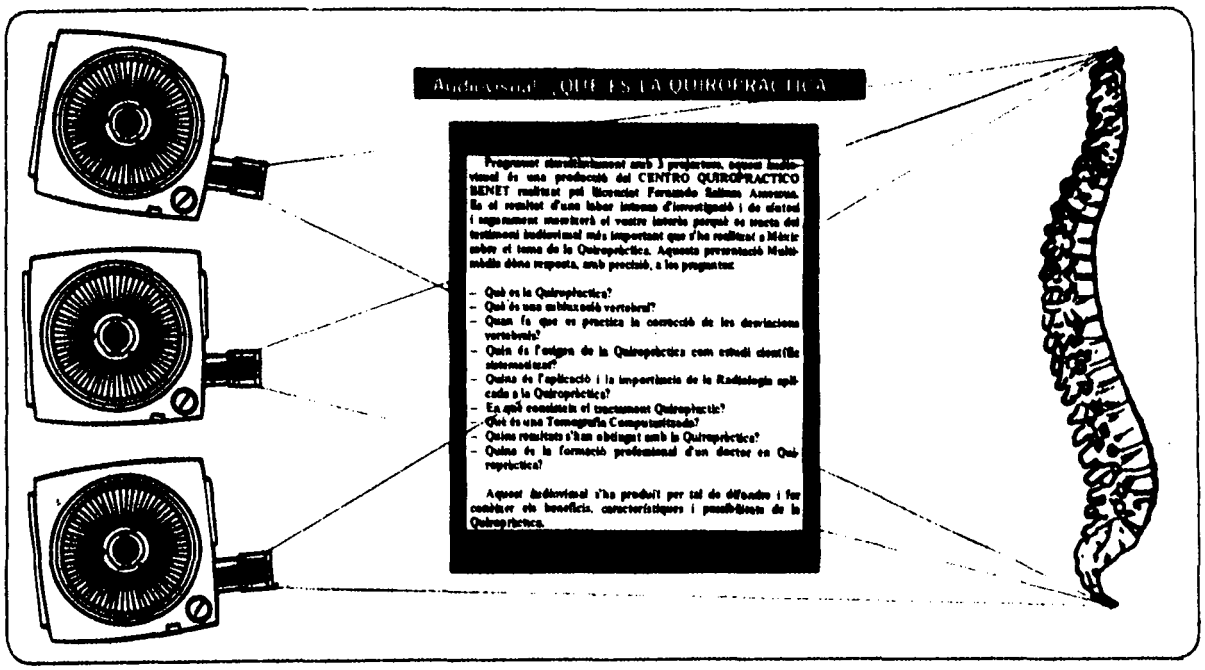

Retrobança

SENTIR-TE DINS MEU

Joaquim TORRES

El poeta, sentint el clam bategar, està extasiat imaginat-se que el món seu s'ha fet més ample, s'ha engrandit i ja no té fronteres que l'impedeixin caminar pels llocs que ja aimà i que l'han fet viure en l'esperança de què, per miracle, l'home s'ha trobat a sí mateix, s'ha vist com un ser que cerca, en la bonior de l'espai que conforma la llunyania en què es troba, l'estel lluminós que el guiï vers el recer que un dia va deixar.

El seu cor no pot sentir-lo ningú, però ell sí se'l sent com parla, com raona, com s'explica el fet real de la seva llunyania i la justifica també com un fet necessari, perquè un jorn sentí que la veu d'un germà necessitava de la seva presència. Fou quan deixant la terra estira i estira les arrels fins a l'altre cap de món, tenint cura que no es malmetessin, que no es trenquessin, sinó que s'estiressin tant com fos necessari, com si ell fos dotat de braços infinits, que podien desplaçar-se sense témer que el lligam res ni ningú no el pogués tallar.

Quan després de molt esmerçar-se va poder salvar i desfer els nusos que tenien arraulit i confós el germà, el poeta va sentir agraïment per tot com havia resultat i pressentí que una veu interna, no d'ell, sinó de la terra que trepitjava, li demanava que no s'entornés, que es quedés un llarg temps, perquè ell, arribat de nou, podria ser útil dirigint-se als habitants d'aquelles terres.

Aleshores, devotament consultà les arrels i aquestes li contestaren que en aquells temps era més necessària la seva presència en la nova terra, ja que la seva, la pròpia, necessitava que fills com ell escampessin la veu que un troç d'aquest planeta Terra coneixia les privacions.

Així, el fet de sortir de la terra per anar a socórrer el germà fou com un fet destinal, que el portaria a veure l'entorn que trepitjava ple de greus problemes humans, de maneres de ser, que eren dignes d'assenyalar-los, reflexar-los públicament i tractar que causessin viva impressió en els seus habitants, esperant contribuir a la millora de conductes, de decisions.

Parlant i escrivint, donant conferències, sobre diferents temes, el poeta va estendre la imatge dels seus pensaments, de la seva forma d'entendre la vida i les seves idees van anar copsant-se d'una manera silenciosa dins la ment dels qui l'escoltaven, dels qui el llegien, essent els seus conceptes imatge i presència d'un poble, el seu, que sabia bé què són privacions, sofriments, manca de llibertats, però també quina era la ferma voluntat de no deixar-se vèncer, de fer comprendre que tot poble té el dret de subsistir i endegar la seva vida, d'acord amb les seves íntimes i pròpies formes d'entendre la vida, sense per això deixar de banda els llaços de germanor i d'amistat entre els altres pobles del món.

Per això, el poeta, en el seu diari, després de lluitar i lluitar per tal que els habitants d'aquella terra llegissin o escoltessin una paraula imparcial, amb fins bàsics d'humanisme, escrivia:

> "...Sentir-te dins meu, oh terra enyorada,
> és quan et veig més senzilla i humana,
> puix, encar que petita, estàs dotada
> d'esperit universal, que agermana..."

Els homes i els pobles, s'han de sentir lliures, per tal de comprendre's, d'accedir a les virtuts més enlairades i establir relacions indestructibles que facin possible la bona entesa, l'intercanvi d'idees, de formes socials i humanes i que, per damunt de tot s'arribi a sentir vivament que la pau resideix en els drets dels primers amb l'avinentesa i la comprensió dels segons, cercant sempre les millors solucions que no malmetin ni als uns ni als altres, puix en aquest planeta el què cal més és sentir-se cadascú comprès i, aleshores, sentir comprensió.

Per això, el poeta sent que el món hauria d'entendre's, saber-se habitat, no per feres humanes, no per monstres d'acer i destrucció, sinó per habitants conscients d'acceptar que néixer, viure plenament i morir, deixar de viure, hauria d'ésser lletra sabuda, sense angoixes i recances, sense malfiances, ni imposicions del més fort, puix l'eterna lliçó de la vida ens hauria d'haver fet comprendre abastament, com ell sent ara, que les arrels de la terra pròpia, poden entendre's també i comprendre millor els demés horitzonts, com més llibertat tingui d'identificar-se amb les diferents terres...

Agència de Viatges - Meditra

Us proporciona servei en els vostres viatges de negocis o de lleure o tot el món en avió, creuer, tren. Descompte important a grups.
Consulteu-nos. Si voleu que us atenguin en català comuniqueu-vos amb el Sr. Pere Ràfols i Miró.
Telèfons: 682-91-21, 682-92-46, 682-94-96,ii 682-96-21 de les 9 del matí a les 6 del vespre, de dilluns a divendres

IATA

AMAV

INSURGENTES SUR 569-302 COL. NAPOLES MEXICO 03810,D.F.

Els corre-bou i una insòlita petició acadèmica

Joaquin BOHIGAS

La promulgació pel Parlament de Catalunya d'una Llei de protecció animal establint una reglamentació de les festes de braus que tenen lloc en alguns pobles i viles catalans, fonamentada principalment per les precàries seguretats humanes i de salvaguarda animal que ofereixen, ha promogut un fort rebombori i aldarull a nivel ciutadà i publicitari que ha arribat fins les Cambres de Televisió, en la promoció d'unes molt discutides i controvertides taules rodones amb gran participació telefònica de televidents, l'opinió dels quals fou per aplanadora majoria en contra de semblants espectacles.

Una de les atraccions d'aquest tipus de festa ara regulada per la nova Llei, és el corre-bou, un costum que té i ha tingut una certa divulgació. Què és el corre-bou? Es una brutal i fins sagnant exhibició en la que es fan córrer pels carrers a un o més bous esfereïts per la persecució d'una enardida multitud que entre crits, rialles i entremaliadures, punxa, burxa i esgarrapa amb tota mena d'instruments a les pobres bèsties, que moltes vegades han de culminar en el suplici d'una *novillada* en la que sofreixen, com si encara no n'hi hagués prou, una mort de tortura provocada per mans inexpertes.

Aquesta bogeria a l'estil del salvatge primitivisme de la San Fermín, es repeteix lamentablement tots els anys a l'empar de les celebracions de les Festes Majors de les que se'n valen per dir que aquests corre-bou són també una tradició. No cal dir que aquesta argumentació no té validesa per la bestialitat de l'espectacle que no s'adiu amb el sentit de la majoria de les poblacions que amb repugnància han de suportar el corre-bou i si als batlles no se'ls arroncés el melic deurien suprimir-les puix tenen facultats per fer-ho.

No s'hi val doncs invocar raons de tradicionalisme –tradicionalisme fou també la crema de bruixes o la tallada de la mà als lladres– per justificar la pràctica d'aquest costum bàrbar, d'una vulgaritat tal, que no pot justificar-se de cap de les maneres amb el signe d'una manifestació cultural, però quinze professors de la Universitat de Barcelona han tingut la barra d'adreçar al Síndic de Greuges una petició en la qual es demana que per tractar-se de motius de cultura tradicional, sigui suspesa l'aplicació de la Llei que estem comentant. (AVUI un número del mes de juliol.)

Diu molt poc a favor de la nostra magna casa d'estudis aquest fet que quinze professors de la Universitat hagin estat capaços de signar la petició, el seu gest no pot ésser més galdós puix amb ell no afavoreixen el prestigi de la nostra Universitat i posen en entredit llur capacitat docent; la demanda és una fal·làcia vergonyosa ja que no es pot engiponar en el mateix sac les nostres veritables manifestacions culturals i folklòriques i aquestes deplorables i irracionals exhibicions.

Causa sorpresa, encara que no tanta, el fet d'haver-se produït airades i multitudinàries manifestacions en les que amb gran cridòria i vehemència exigeixen que no siguin suspeses les corregudes de bous pels carrers puix són expressions culturals tradicionals, és a dir, presenten els mateixos arguments dels acadèmics.

El llumí que ha encès la guspira han estat les massives manifestacions d'alguns veïns de l'Hospitalet del Llobregat, de Cardona i d'altres pobles, protestant contra la Llei i demanant la continuació d'aquest espectacle ja que afirmen "és una tradició natural en la que el poble manifesta les seves expressions", que no cal dir, han de ser expressions gregàries.

Catalunya no pot permetre de cap de les maneres que segueixin aquests costums que, com que tothom pot presenciar-los no ha de ser lícit que la majoria de les poblacions hagin de suportar-los amb natural repugnància; no són doncs els mitjans que ajudin a augmentar el prestigi de la nostra manera de ser.

Per altra banda en obrir-se Barcelona al món amb motiu de les properes Olimpiades, no cal dir que la imatge que donaríem seria ben lamentable.

Aquesta Llei aprovada per unanimitat deu no sols mantenir-se vigent, sino àdhuc ampliar-se, la major part de la població catalana, de pregon sentit humanitari, ho exigeix.

El corre-bou, a Cardona, acabà sacrificant l'animal.

El vell, l'arbre i l'antena parabòlica

Ferran BATLLÓ

Quan el vell, tip de voltar el món, no retornà al Born, decidí, com l'ancià Ulisses, plantar el rem i fer-se una casa.

La ciutat en la que el rem, de trenta pams, fou plantat, no estava pas a la vora de la mar llatina ni de qualsevol altra. Per ironia del destí –o potser per una mena de dialèctica geogràfica– el rem restà plantat a tall de llamp de fusta caigut del cel, a les afores d'una de les més grans ciutats del món i, encara que molt propera als cels, ben allunyada de la mar.

La casa, al cim d'un puig tenia un bonic jardí. Al pis de dalt, el vell es colgava per dormir-hi. Del llit estant albirava un bocí de rem, que li recordava la seva mar. Un arbre plantat vora del rem havía crescut esponerós. El vell tenia la dèria de veure les branques de l'arbre estirat al llit, a través del finestrall que tancava tot un pany de paret del dormitori.

Aquell arbràs l'hi havien regalat quan era un minço rebrot, que en aquell jardí, a l'ensems joiós i auster, s'havia engrandit fins a cobrir tota la visió del vell amb un entrallat de fulles, branques i branquillons, que sols en el curt hivern perdien la seva verdor i queien a la gespa, per rebrotar poques setmanes després amb un verd luxuriós.

El cel d'aquella ciutat, ocultat per l'*smog* els avis dels actuals habitants l'havien vist tan cristal·lí, que l'anomenaren la regió més transparent de l'aire. Ara, de tant en tant, a les zones elevades que envolten la ciutat, es pot disfrutar d'un cel nítid que recorda el d'alta muntanya.

Cel irreal i blavenc amb totes les tonalitats de l'atzur i tots els jocs formals imaginables del núvols, que a les temporades de pluges es tornava negrós i feréstec mentre s'esfondrava vessant bots i barrals d'aigua al esventrar-se els nuvolots en mig de la megalofonia dels trons, estavellant-se als vidres, mentre el vell, aclofat en el seu seient, fumava la literària pipa.

Al matí següent, aquest mateix cel feia mal als ulls de tan blau i lluminós. Fins i tot una vegada va nevar. Fou una nevadeta d'escassos centímetres; però quina joia veure el jardí encatifat i impol·lut, sols violat per les petges d'alguns ocells que cercaven quelcom per omplir el pap, en mig del seu desconcert davant d'un tan insòlit fenomen.

De nits sotjava el reflexe de les llums de la llunyana aglomeració urbana, que es reflectien a la panxa dels núvols no massa enlairats, i produïen un efecte d'aurora boreal. No pas com aquella que havia vist en el front d'una de les tantes guerres i que sorprengué a ambdós bàndols que d'antuvi cregueren que es tractava d'un arma secreta o potser d'una senyal dels deus que exigien la pau.

Al vell, veritable maniàtic de la dialèctica, li agradava aplicar-la a qualsevol esdeveniment de la seva vida. Deia a qui volia escoltar-lo, que la seva casa tenia dos centres com si fos una el·lipse. L'un era la llar de foc que s'havia fet bastir a la faiçó de la seva antiga terra i l'altre l'arbre plantat al mig del jardí.

–I el rem, doncs? –li demanaven els amics.

–El rem –responia– és la fita que tot home es deu marcar. Fita que potser no assolirà, però per la qual deu lluitar en tot moment. Ciutadà de totes les pàtries, que a totes estimo, fins i tot a les que no conec físicament, que he retornat mantes vegades a la pàtria primigènia, dubto si hi retornaré per restar-hi; mes no dubto pas que fins al darrer moment encara que mai més no hi torni, el rem seguirà assenyalant

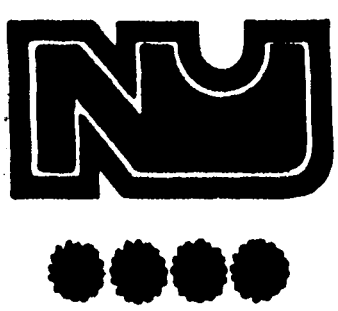

la meva fita. Per això la llar de foc i l'arbre es podrien sintetitzar en el rem, locomotor de somnis.

Un dia el vell, que encara vivia amb la seva Penèlope a la que considerava com l'altre rem de la seva vida-barca, emprengué un viatge cap a una mar entre les terres, no sense abans travessar el pont blau de la mar gran. Terres enllà hi romangué uns mesos i retornà amarat d'antigor-modernitat. Com sempre que tornava pensà que aquell podria ser el darrer viatge. Com sempre però, s'aferrà al seu dit: ningú no és tan jove que no pugui estar mort demà, ni tant vell que no arribi a sobreviure un any més.

Havia arribat de nit del retorn del seu periple, s'allità i dormí dolçament a la vora de la bellament envellida Penèlope. Al matí al despertar-se, descorregué les cortines que cobrien el finestrall i es ficà de nou al llit per d'allí estant contemplar la pala del rem que sobressortia entre el fullam, bocí d'estampa marinera que es feia present per a recordar-li els orígens. Un colibrí immòbil en mig del vertiginós moviment de les ales, xuclava les flors i el situava novament en el temps i l'espai.

De sobte la bucòlica imatge es mesclà amb la d'un símbol del present-futur. La formosura geomètrica d'una antena parabòlica enriquiria d'ara endevant el paisatge del seu finestrall.

Recordà que de molt jove, quan llegia les novel·les de Jules Verne, estava segur que els seus renéts arribarien a ésser testimonis del viatge dels homes a la lluna. Quan la conquesta del nostre satèl·lit fou un fet que ell mateix pogué contemplar a través de la TV, les explicacions que la seva néta de tres anys donava de la proesa li produïen una frisança de futur. D'aquell any ençà li agafà la dèria de no morir-se fins que els homes no haguessin establert comunicació amb altres intel·ligències còsmiques.

Mentre gaudia de la contemplació de l'antena parabòlica, al constatar la simbiosi de la intel·ligència i la bellesa tingué una sobtada inspiració.

—Noia —digue a Penèlope—, prem el botó de la TV.

La veu del locutor i la seva astorada imatge es feren presents a la pantalla:

—Tallem aquesta emissió per assabentar-los d'una notícia sensacional. Ens comuniquen simultàniament de Houston i Baikonur, que els raditelescopis d'ambdues estacions espacials han captat emissions d'éssers intel·ligents, procedents del Cos Omega de la Constel·lació del Centaure, que és un cúmul d'estels a 20,000 anys llum del nostre sistema planetari. Seguirem informant.

El vell fità a Penèlope. Moments després una detenció cardíaca posà fi a la seva intensa vida. Una mena de somriure ple de felicitat quedà fixat en el seu rostre.

Mèxic a 10 d'octubre de 1988.

INDUSTRIAS COMPLEMENTARIAS DEL EMBALAJE S.A. DE C.V.

POSA A DISPOSICIO DE TOTS ELS INDUSTRIALS I COMERCIANTS:

*** ETIQUETES AUTOADHESIVES EN:**

Couché
Kromacote
Acetats
Vinils
Fluorescent
Paper Alumini
Làmina Alumini
Metalitzats Or o Plata
En impressió fins a quatre tintes.

*** CINTES AUTOADHESIVES PER A EMPAQUETAR:**

Tots els amples,
llargs i qualitats
impreses a una o
dues tintes o
bé sense impressió.

ALFONSO REYES No. 193, COL. CONDESA C.P. 06140 TEL. 516-14-38

Serà el 1992 l'any de la independència de Catalunya?

Encarna PARREÑO

Aquest mateix títol correspon al nom del seminari d'imatge motivacional que l'Associació de Practicants de la Psicoestètica celebrarà els dies 1 i 2 de juliol de 1989 a la ciutat de Barcelona i, on podran presentar ponències per escrit i amb una extensió que no sobrepassi els vuit folis mecanografiat a doble espai, els catalans preferentment de menys de 35 anys i més de 16, sense distinció de sexe ni ideologia, que acreditin tenir estudis universitaris o bé ser experts en tècniques de Psicoestètica Directiva.

Després de llegir aquesta notícia, algú poc versat en el tema, podria preguntar: Com es relaciona la Psicoestètica amb la Independència de Catalunya? I ràpidament m'afanyaria a respondre-li: Si bé la nostra imaginació ens permet associar la Psicoestètica amb el fenomem "imatge" i de retruc amb tot allò que faci referència a la moda, el nostre sentit comú ens hauria d'advertir, com ja deia Voltaire que, "la moda impera fins i tot en la forma de fer crims", per tant les trobarem per tot arreu i segons cap on sapiguem decantar-les, resultaran decisives per alliberar un poble. I qui, excepte la Psicoestètica, sap interpretar com les modes poden transformar el nostre tarannà, potencialitzar la nostra imatge o reduir-nos a la simple categoria de l'esclau? Així, el Professor Carles M. Espinalt, creador de la ciència Psicoestètica, en el seu llibre *Canvis de mentalitat*, inclòs en el volum "OBRA ESCRITA" –text que els psicoestetes definim com la bíblia dels catalans–, ens diu:

> El llenguatge adequat és un segell que potencialitza el caràcter i sovint determina part d'una manera de procedir. Si cercàvem una comparació simple i lògica, ens podríem preguntar fins a on l'originalitat, la vulgaritat, l'exotisme o la familiaritat del nostre cognom contribueixen o han contribuït a fer més fàcil o més difícil la nostra penetració social, la nostra situació o el nostre rang jeràrquic. . . Per això és tan considerable el nombre d'artistes que substitueixen llur cognom per un pseudònim suggestiu i que respongui a la moda del temps.

No és també el nostre cas? Es que col·lectivament, una major part de catalans no han renunciat al seu nom, per identificar-se amb el substantiu "espanyols"? Han aconseguit aquesta transformació a garrotades? En part sí, però ens enganyaríem nosaltres mateixos si no reconeguéssim que durant el franquisme, el català no havia renegat de la seva catalanitat i, és ara, en aquesta pseudodemocràcia que una migrada generalitat, convida com a president d'honor pel mil·lenari de la Independència de Catalunya al descendent d'aquell que ens va reduir a la categoria de colònia. Com han aconseguit capgirar el nostre preuat seny? Senzill: Tergiversant la nostra autèntica manera d'ésser i posant de moda conceptes tronats.

En el meu llibre *Converses amb Carles M. Espinalt*, s'explica de forma precisa quan li formulo aquesta pregunta al meu interlocutor:

> En última instància, quin interès podia tenir el feixisme a fer populars els tòpics que Vicens i Vives?. . . Li anaven com l'anell al dit per debilitar encara més el ja afeblit caràcter col·lectiu dels catalans a través de la llarga opressió. No et càpiga cap dubte que obraven com a detonants d'una guerra de nervis que desmoralitzava la capacitat dels catalans i els feia perdre confiança en la seva possibilitat d'anar sols. Esdeveníem com uns mancats o invàlids que sempre necessiten el suport d'un altre i fins i tot podien tranquil·litzar la mala consciència del colonitzador que en lloc d'oprimir-nos, ens ajudava.

Justificant els nostres polítics la seva mediocritat emparant-se en el vicensvivisme, acusen d'arrauxats a tots aquells que només ens identifiquem amb una sola pàtria, amb una sola bandera i que reclamem per al nostre poble la INDEPENDENCIA.

Queda clar com les modes podem fer passar bou per bèstia grossa? Així, havent estat un dels pobles més bèl·lics d'Europa, ens han reduït a ser uns calçasses amb el complex d'esclau que, la Psicoestètica concreta amb aquests quatre punts: 1r. Creure que no podrà mai independitzar-se. 2n. Sentir-se incapaç d'analitzar la trajectòria de qui l'esclavitza. 3r. Ser desmoralitzador i corrosiu en la forma de jutjar els qui es troben en la seva mateixa situació. 4t. Creure que, entre els seus, no poden sorgir personalitats innovadores i alliberadores.

Es comprèn ara, que la Psicoestètica analitza com determina, contrarresta o minimitza la nostra personalitat tots els factors externs que suren en l'ambient? Per això diem que, l'home és fons i forma i, de la mateixa manera que quan observeu alguna alteració en la vostra pell, cerqueu un dermatòleg, si descobriu en el vostre fons algun dels símptomes del complex d'esclau, refeu el vostre coratge i sapigueu trobar la Psicoestètica, perquè hem de fer del 1992 l'any de la INDEPENDENCIA DE CATALUNYA.

CAVAS de SAN JUAN

VINS

HIDALGO

VINS

Freixenet de México, s.a. de c.v.

FREIXENET

presenta amb orgull

el fruit de més de 10 anys

de treball a Mèxic

SALA VIVÉ
BRUT
750 ml.
Alc 12% by vol.
R.S.A.

Fa 48 anys el franquisme assassinava el President Companys

Josep BENET

Un any i mig després d'haver-se acabat la guerra d'Espanya, la repressió contra els vençuts continuava. Un fet que revela la intensitat , l'odi i la duresa amb què era duta a terme, encara, aquesta repressió és l'afusellament del President de la Generalitat, Lluís Companys.

En ésser ocupada Catalunya per les forces del general Franco (febrer de 1939), Lluís Companys s'havia refugiat a França, com tants d'altres milers de Catalans. En caure París en mans dels alemanys, Companys quedà a la zona ocupada, a la Bretanya. Allí fou detingut, a primers de setembre de 1940, per la Gestapo, a suggeriment d'una de les bandes de policies falangistes que circulaven per la França ocupada a la recerca de noves víctimes per la repressió. Després de passar uns quants dies a les presons de París, la Gestapo el lliurà a la policia falangista, que el conduí a Madrid. Als calabossos de la Direcció General de Seguretat, de Madrid, va ésser interrogat, torturat i vexat. A primers d'octubre fou traslladat, secretament, a Barcelona, i empresonat al castell de Montjuïc. En una sala d'aquest castell, el 14 d'octubre, es va celebrar un consell de guerra, sumaríssim, que el condemnà a mort.

Varen signar la sentència els generals de divisió Manuel González González i Manuel Gonzalo Calvo Conejo; i els generals de brigada José Irigoyen Torres, Federico García Ribero, Rafael Latorre Rodas. Tots ells formaren el "Consejo de Guerra de Oficiales Generales". Era el fiscal l'auditor de brigada Enrique de Querol i Duran; com defensor va figurar el capità d'artilleria Ramón de Colubí i vocal ponent l'auditor de brigada D. A. coronel Velázquez.

> . . . Morí amb la mateixa serenitat i dignitat amb què s'havia comportat durant el consell de guerra.

Lluís Companys va ésser afusellat al mateix castell de Montjuïc, l'endemà de celebrat el consell de guerra, dia 15 d'octubre, a dos quarts de set del matí. Morí amb la mateixa serenitat i dignitat amb què s'havia comportat durant el consell de guerra. Les seves darreres paraules van ésser: "Per Catalunya".

La premsa i la ràdio de l'Espanya franquista van silenciar aquesta execució.

El President Nehru, que havia conegut companys durant una seva visita a Barcelona, uns quants anys després, quan ja era President de l'India independent havia de declarar: "El que van fer amb el President de la Generalitat, Lluís Companys, és un dels crims més monstruosos que registra la història de la humanitat".

L'il·lustre professor republicà espanyol Luis Jiménez de Asúa, pocs dies després de l'afusellament, escrivia en el diari de Buenos Aires *Crítica* (20 d'octubre 1940): "Así, como un hombre, nada menos que como un hombre, habrá muerto ajusticiado sin justicia, en su Barcelona querida. Los que le han asesinado no se dan cuenta que acaban de hacer un héroe de las libertades catalanas; un mártir sobre quien pronto se alzará la leyenda. Y los héroes y mártires legendarios son terriblemente peligrosos para los verdugos".*

I el nostre recordat Lluís Nicolau d'Olwer, des de Mèxic, comentava en el seu llibre *Caliu (Records de mestres i amics)* publicat el 1958: ". . .de tota la trajectòria de Lluís Companys una sola imatge, punyent, inesborrable, restarà a la memòria del nostre poble: l d'un home que a frec de la seixantena, grisos els cabells, brillants els ulls, que no s'ha deixat embenar, descalç per tal d'aferrar els peus a la terra pairal, cau afusellat a Montjuïc cridant –com un darrer clam d'amor, d'esperança i de fe– Visca Catalunya".

Lluís Companys, el President màrtir, té un monument a Barcelona, una tomba discreta, emotiva, però no a l'alçada de la seva mort heroica. Per això cal recordar cada aniversari el seu afusellament, com una protesta cívica i patriòtica, de cara a la història i per a les futures generacions (ROC).

---

* Del llibre: *Catalunya sota el règim franquista*, Editorial Blume. Barcelona, 1972.

4,000 CATALANS AL VATICÀ

4,000 feligresos catalans a la Basílica del Vaticà en una festa d'afirmació nacionalista de grandiosa magnitud —cants, danses i senyeres al vent— i amb un parlament del Sant Pare en llengua catalana i l'entrega de la Medalla d'Or del Mil·lenari, oferta per Jordi Pujol, donaren una visió de Catalunya vivent a tot Europa. . .

A Roma, a la Basílica del Vaticà, una pelegrinació de 4,000 catalans va visitar, el diumenge i el dilluns 4-5 de desembre, la ciutat del Vaticà. En autobusos i en un tren especial organitzaren l'excursió-pelegrinatge; hi assistiren el cardenal Jubany (que ja estrobava a Roma), l'arquebisbe de Tarragona Ramon Torrella i l'arquebisbe emèrit de la mateixa ciutat Josep Pont i Gol, i el bisbe de Lleida Ramon Malla. També integraven la delegació eclesiàstica cent capellans i diaques, que varen concelebrar la missa, totalment oficiada en català, a altar major de la Basílica de Sant Pere.

El cardenal Jubany, entre altres conceptes, va dir "som catalans pelegrins de les vuit diòcesis catalanes, que són ferment de salvació en el si d'un poble mil·lenari".

Entre el quatre mil pelegrins hi havia bona assistència del món polític: Jordi Pujol amb la seva esposa, els Consellers Alegre, Miró i Guitart i el President del Parlament Joaquim Xinoi i la diputada Concepció Ferrer. També va assistir-hi l'Ambaixador d'Espanya al Vaticà.

"Fou una festa major catalana de gran magnitud" deia tothom. Hi hagué gran ballada de sardanes, amb acompanyament de la Cobla de Berga. Els castellers ajudaren a donar un to de festa major al voltant de l'obelisc Bernini. L'Orfeó Laudate, els Pueri Cantores de San Agustí de Sabadell i la Coral Sardanista de Puig-reig varen amenitzar la cantada col·lectiva d'*El Virolai* i *El cant de la Senyera*, que va escoltar el Sant Pare, després de sortir a la finestra com cada diumenge acostuma per resar l'*Angelus*. Va pronunciar un breu parlament en català. Va ser, en definitiva, un gran acte de fe catalana en el cor de l'Europa cristiana; no hi va faltar el voleiar de senyeres barrades tot el temps del Pelegrinatge. El President Pujol i la seva esposa foren rebuts en audiència privada pel Sant Pare, al qual oferiren la medalla d'or del Mil·lenari de Catalunya.

HOTEL EL CASTELL

★★★½

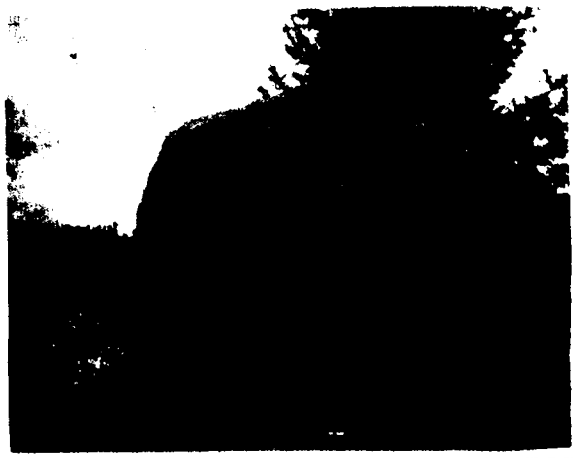

APARTAT DE CORREUS 53 - TELEX CSEU 93610
Telèfon (973) 350704 i 351041
25700 LA SEU D'URGELL (Lleida)
Director: JAUME TAPIES

A la porta del Principat d'Andorra i sobre un monticle amb La Seu d'Urgell —la nostra històrica ciutat medieval— als seus peus, i arrecerat per l'imponent massís de la Serra del Cadí es troba, amb tota la seva majestat

HOTEL EL CASTELL

on podeu passar un fi de setmana o unes vacances amb el major confort, en mig d'un paisatge d'una bellesa única.

US ESPEREM PER A SERVIR-VOS COM CAL

L'ULTIMA NOVETAT A LA CUINA:
Nou BRAUN
Multipractic
Pràcticament ho fa tot!
• LIQUA • BAT
• MESCLA • TRITURA
Braun Multipractic és un nou i revolucionari concepte en aparells electrodomèstics, ja que és l'únic que pot portar-se al recipient dels aliments. . . i no els aliments a l'aparell.
Amb Multipractic vostè pot preparar ràpidament, en fred o calent: Liquats, i *malteadas*, salses, *frijolitos*, sopa, puré, la papilla del bebè. . . i fins hi tot maionesa! Però això no és tot: també deliciosos còctels amb la seva beguda favorita.
Braun Multipractic és pràctic, eficient i super fàcil de rentar! Porta el seu tassó i penjador de paret.
Coneixeu-lo ja, en el vostre Magatzem o Tenda d'Autoservei.
només n'hi ha un... i és de BRAUN
BRAUN
BRAUN
ALTA TECNOLOGIA ALEMANA

Pel desembre, que tremoli el gall dindi

Lluís MARCET (Gastròfilus)

Abans del segle V no se celebrava el Nadal en el món cristià. Així Orígens. l'any 245, rebutjava la idea de celebrar el naixement de Crist a l'estil dels faraons de l'Egipte. Després de moltes polèmiques, no fou fins que va aparèixer el calendari de Filocalus –l'any 345– que hom es posà d'acord en la data del 25 de desembre, quinze dies després del pleniluni. Mercès a l'heretgia arriana, des del segle V es va començar a celebrar oficialment el Nadal a Roma, i el costum es va extendre a tot el món occidental que era sota la seva influència.

En aquest món occidental, el Nadal representa i recull l'esperit de pau, la concòrdia, la unió, i a voltes, la reconciliació familiar.

De l'editorial del butlletí "Cinco tenedores", corresponent al desembre del 1987, copiem aquest conceptes: "En un món ple d'indiferències i abusos, apareix un dia sagrat, el 24 de desembre. Es un dia autènticament dedicat a la família, que s'aplega sota al mateix sostre i el mateix arbre envoltat de presents, tal com ho feien els clans en el passat, sota l'arbre sagrat de la tribu. Un dia a l'any. . . Tant de bo que aquesta unitat familiar i internacional, que no fa cabal de classes, races ni ideologies, pogués durar una mica més. . .".

El menú de Nadal, a Espanya, va des del porcell de tres setmanes fins al capó farcit, passant pel lluç al forn i el gall dindi. Les neules i torrons, amb el xampany del país, són el final nacional del banquet nadalenc.

Els ramats d'indiots que van caminant resignadament a tots els racons d'Espanya, des de Salamanca, i els Betlems, són els elements que caracteritzen aquesta època de l'any.

A Mèxic, el garrí –a vegades se'l mal anomena així, encara que pesi set o nou quilos i tingui força més de tres setmanes– s'acostuma menjar-lo farcit, diuen que "a la cubana". Pensem que aquest és un nom ben estrany perquè un porquet farcit, gras i traspuant greix, no sembla la menja més indicada per a un indret tropical.

De tota manera el costum hi és, i un hom s'adona que tal com Amèrica va fer l'obsequi del "guajolote" o "huexolotl" a la Vella Europa, aquesta va correspondre trametent el porc, que s'ha ficat de tal manera a la dieta dels mexicans, que el mengen gairebé cada dia de l'any.

Sigui gall dindi, capó o pollastre, els escau prou aquest comentari tan suggestiu d'Alvaro Cunqueiro: " ¡Que bé queden les aus en el dinar nadalenc! Qualsevulla au. Mengeu pausadament, remullant sovint, especialment al passar d'una a l'altra part de l'au, del pit a la cuixa, de l'ala al carpó. Tot això us autoritza a un altre glop de vi."

Passant a la pràctica us aconsellem, a Mèxic, que si penseu guisar bacallà el poseu almenys trenta-sis hores en remull, canviant l'aigua cada vuit hores. Si no es fa així, el bacallà de Nadal semblarà més aviat salmorra i no pas l'exquisida menja que se'n pot assolir. També us recomano que no l'esqueixeu –¡santa tradició del país!– doncs el suc natural i la gelatina, els dos dons més preciosos d'aquest peix momificat, lògicament desapareixen. Guiseu-lo amb oli d'oliva, afegint pebrots, olives, una mica d'ametlla picada, farigola i una fulla de llorer. Ja me'n direu el què.

Entre el gustós huexolòtl que es menjava a Mèxic i aquest insípid mutant –amb més pit que l'Olga– que ens han obsequiat els nostres amics del nord, hi ha la mateixa semblança que entre una trufa i una patata calcinada. Si no podeu aconseguir un "cóco-no" camperol o una polla díndia tendra, us recomano preparar el millor farcit per al vostre gall dindi biònic: carn de porc, nous, trufes o castanyes, prunes i panses, ruixades amb moscatell o vi de Màlaga. Injecteu-lo amb molta paciència i sense pietat, amb força vi blanc o xampany. Amaniu-lo amb oli d'oliva, llard i mantega per parts iguals i envolteu-lo de pomes que es coguin lentament al forn, talment plançons sumisos. Després de tot això, i si no teniu res millor pel dinar, doneu-li caixalada i engoliu força vi. Amb una mica de sort no se us indigestarà.

I recordeu sempre: no sols el dia de Nadal s'ha de passar en família.

La situació lingüística al Canadà

Christopher TUCKER*

L'ESSER HUMA és una criatura d'un nivell intel·lectual variable, usualment superior al del seus companys anomenats "animals". L'home, aquest ésser gregari, volgué comunicar-se amb els seus congèneres i, per tal d'aconseguir-ho, va posar la seva intel·ligència al servei de la parla oral (si això no es redundància) i més endavant al del llenguatge escrit.

Des que Déu va crear Eva per fer companyia a Adam, l'ésser humà ha viscut en comunitat, en societat. Hi ha excepcions, com la de Robinson Crusoe o la de qualque eremita de l'Himàlaia, però són casos molt isolats o bé productes imaginaris.

A partir dels grups socials més primitius, varen formar-se les diferents llengües, o dialectes com jo més m'estimo anomenar-los. Perquè jo veig la facultat humana del llenguatge com una composició de grups de dialectes, relacionats entre sí a diferents nivells. Així, la facultat universal de la parla es divideix en dialectes que, a la vegada, se subdivideixen en compostos dialectals, fins arribar al dialecte de l'individu. Aquest últim nivell ha estat anomenat idiolecte pels lingüistes. Tenim dialectes regionals, socials, ocupacionals, etc. Per explicar això posaré l'exemple del Llatí Clàssic. El llatí de Juli César i de Ciceró era, naturalment, literari, però això és l'única evidència que en tenim. Coneixem les regles que regien aquest Llatí Clàssic, però estic segur que si examinéssim la parla del poble romà d'aquell segle, trobaríem variacions importants. Si anéssim a la província romana, aquest llatí canviaria encara més. I no cal dir que en els països sota la dominació de Roma, trobaríem un llatí amb més grans variacions. Així, amb la caiguda del centre romà, s'anaren formant dialectes més i més diferenciats, que constituïren les anomenades Llengües Romàniques.

Però la meva intenció és d'estudiar ací, breument, la situació lingüística tal com la trobem avui en aquesta part del continent americà que en diem el Canadà. Per explicar aquest fet em caldrà proporcionar algunes nocions de la seva situació històrica. Per això m'han servit molt bé dos llibres que vaig trobar a la biblioteca de l'Ambaixada del Canadà a la ciutat de Mèxic: *Colloque de Liège. 25-28 mars 1980 - Langages et Collectivités - Le Cas Québec* (Editions Lemac Inc., Ottawa 1981), i sobretot el magnífic estudi fet per R. E. McConnell., *Our own voice - Canadian English and how it came to be* (Gage Pub. Ltd., 1978).

Quan els primers colotnizadors anglesos arribaren al Canadà, hi trobaren tres races que s'hi havien establert en èpoques diferents: els Indis (així anomenats després de l'error de Colom, que pensava haver arribat a les Indies Orientals); els Iniut o Esquimals; els Francesos. Començaré amb els més antics –els Esquimals– que, sens dubte, passaren al continent americà a través de l'Estret de Bering. Els prop de tretze mil Inuits del Canadà representen menys d'un cinquè de la població esquimal del món. N'hi ha 35,000 a Groenlàndia, 30,000 a Alaska i 1,000 a la Sibèria. Tots els Inuit parlen el mateix idioma però el seus diferents dialectes tenen tantes variacions que fan molt difícil la comunicació entre ells.

Entre els anys 1500 i 1700 es podien trobar onze famílies lingüístiques índies al Canadà: Algonkian, Iroqui, Sioux, Athapasko, Kootenaya, Salisha, Tsimshian, Haidan, Wakashan, Tinkit i Beothukan. Aquests grans grups lingüístics estaven dividits, naturalment, en dialectes menors.

La situació de totes les poblacions indígenes va ser molt afectada per les incursions de les civilitzacions francesa i anglesa, de tal manera que tant els esquimals com els indis van ésser confinats a reservacions o, com vaig llegir recentment, a nous territoris.

El Cens canadenc del 1971 ens diu que el francès és la llengua materna de quasi el 27% de la població del país, i l'anglés del 60%. Històricament, Europa va començar a prendre consciència del Canadà a finals del segle XV. El 1497 John Cabot, al davant d'una expedició anglesa, va reclamar Terranova i la costa est del Canadà per al rei Enric VII d'Anglaterra. Però fou Jacques Cartier, que venia de Saint Malo, França, el 1534, el que va remuntar el riu Sant Llorenç fins l'indret on avui hi ha Montreal. Encara que no trobà el pas cap a l'Asia, que cercava, va obrir el camí vers l'interior del país per als comerciants de pells i els colonitzadors francesos.

Anglesos i francesos es convertiren en rivals durant la conquesta gradual de les regions d'Amèrica del Nord que no eren reclamades per Espanya. El 1608 Samuel de Champlain va establir la ciutat de Quebec. Mentre els anglesos caminaven cap el nord i el sud, els francesos seguiren el curs del riu Sant Llorenç fins arribar als Grans Llacs, i d'ací fins la Vall del Mississippi. La lluita del segle XVIII entre Anglaterra i França va acabar amb la caiguda de Quebec el 1759 i la capitulació a la corona britànica. Després de la independència dels EEUU, tres colònies del Canadà es varen unir, el 1867, en una Confederació, que es va estendre paulatinament fins a formar el país actual.

Les dues llengües oficials del Canadà són l'anglès, majoritàriament, i el seu antic rival, el francès. Aquests dos idiomes han arribat a constituir-se en dialectes autònoms, encara que generalment els poden entendre la gent que parla els dialectes congèneres, dels EEUU, d'Anglaterra, de França i d'altres indrets del món on es parli el francès o l'anglès, amb diferents modalitats.

En el segle XX s'ha vist l'arribada al Canadà d'immigrants de tot arreu del món, com ara alemanys, italians i fins jamaiquins com Ben Johnson. Malgrat que ja hi havia alemanys establerts a Ontario des del segle XVII, no fou fins molt després que anaren arribant colonitzadors de l'Europa central –austríacs, finlandesos, alemanys, suïssos, etc.– a les províncies de Manitoba, Saskatchewan i Alberta. De l'Europa de l'oest s'hi van instal·lar belgues i holandesos. Dels països escandinaus van anar arribant danesos, suecs i noruecs. Dels pobles eslaus en van venir txecs, polonesos, russos, ucraïnesos. I fins van arribar al Canadà jueus i negres. Tots aquests immigrants afectaren l'idioma que es parlava a les Províncies Centrals. Va continuar essent l'anglès, però un anglès acolorit per les aportacions de totes aquelles parles.

* De les universitats de Londres i Essex. Es traductor titulat i professor d'anglès, francès i castellà. Ha seguit un curs de català al nostre Orfeó, i en les seves targes anuncia que "dóna classes d'alemany, català, guitarra, poesia i filosofia". S'interessa per les coses catalanes i és un catalanòfil conscient; ens plau publicar-li aquest article sobre lingüística al Canadà. (ROC)

Es així com cada província d'aquest gran país ha desenvolupat la seva pròpia forma dialectal, encara que sempre obeint a una norma nacional. En una època es formaren alguns dialectes originals, per exemple el "Chinook", que va originar-se a la Columbia Britànica i que no era idioma de ningún sinó més aviat una parla emprada per al comerç d'intercanvi. Aquest dialecte té un vocabulari limitat i una gramàtica molt simple, i avui ja ha pràcticament desaparegut.

Com a resum, voldria plasmar en un diagrama, el gran conjunt de la llengua anglesa: (vegi's al final de l'article).

Cal tenir sempre present la gran contesa lingüística del Canadà. Hom sap que els temperaments francès i anglès són ací exposats a contactes íntims. A més, ja hem dit que el francès i l'anglès són les dues llengües oficials. Tenen la mateixa importància i els mateixos drets en totes les institucions que formen el Parlament i el Govern Federal. La Llei d'Idiomes oficials no obliga (¡ni podria!) ningú a parlar els dos idiomes, encara que és preferible i convenient quan hom vol una col·locació en el govern.

Actualment l'anglès és la llengua materna del 60% dels canadencs, i el francès la del 25%. El 13% de la població total parla ambdós idiomes i només el 2% no parla ni l'un ni l'altre. Però són els anglocanadencs els més tancats al bilingüisme. El francès és la parla de la majoria dels que dominen les dues llengües oficials.

Acabaré amb una reflexió personal: Des la dispersió que va esdevenir-se quan la caiguda de la Torre de Babel, a l'ésser humà li ha tocat de viure en comunitats lingüístiques diferents, cosa que ha motivat un gavadal de confusions i lluites. ¿Quina fóra la solució? ¿Establir un idioma internacional com l'Esperanto? ¿O deixar que la llengua més "poderosa", ara l'anglès, domini totes les parles? No donaré una solució definitiva –si n'hi ha– però sí recomano un esperit universal de tolerància i de respecte cultural i lingüístic.

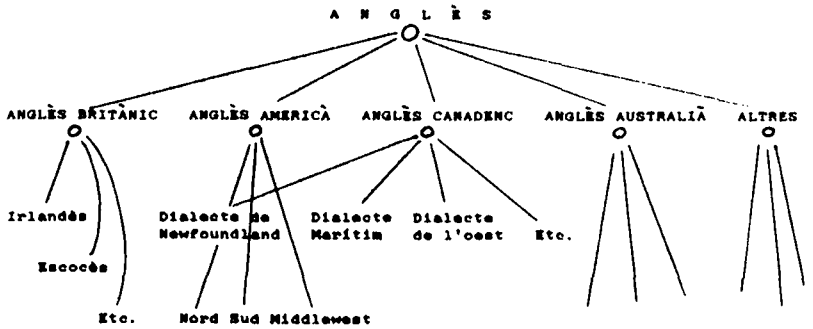

TALLERS rafael casanova

DHISMEX
DISTRIBUIDORA HISPANO MEXICANA S.A. DE C.V.
DISTRIBUIDORES DE TALLERES RAFAEL CASANOVA BARCELONA ESPAÑA

Júpiter 19
Col. Nueva Industrial Vallejo
Tel.: 586-61-95
México 07700, D. F.

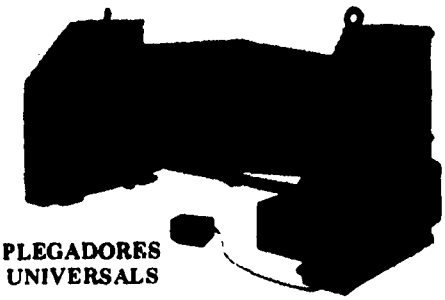

PLEGADORES UNIVERSALS

manuals, mixtes i completament automàtiques per capacitats des de 1.050 x 1 mm. fins a 3.050 x 20 mm.

CILINDRES CURVADORS AMB CURVAT O SENSE INICIAL:

manuals, mixtes i automàtica, de 3 i 4 corrons, per capacitats des de 1.050 x 1 mm. fins a 100 mm. de gruix i 6.000 mm. de llargada.

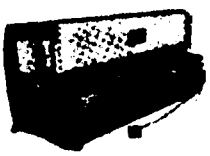

CISALLES-GUILLOTINES HIDRAULIQUES:

construïdes amb planxa d'acer, per capacitats fins a 50 mm. de gruix i longitud de 6,150 mm.

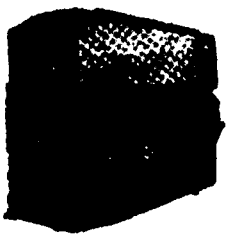

PREMSES PLEGADORES

hidràuliques amb capacitats des de 50 Tm. a 2.000 Tm. i longituds de 2.000 a 9.300 mm.

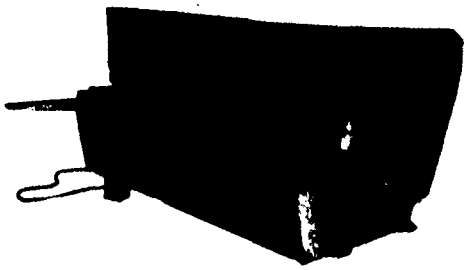

CISALLES-GUILLOTINES

neumàtiques, per capacitats des de 1.050 x 1 mm. fins a 3.060 x 6 mm.

HOMENATGE A LA DIÀSPORA REPUBLICANA

"L'any vinent farà cinquanta anys de l'inici de la diàspora republicana. Aquest fet no pot deixar indiferents els catalans d'avui, perquè sense la col·laboració dels nostres exiliats no hauria estat possible tornar a començar el camí que ens durà, un dia, a la llibertat."

Josep-Lluís CAROD-ROVIRA*

El gener del 1939, l'exèrcit espanyol del general Franco culminava l'ocupació militar de Catalunya, que havia començat, mesos abans, amb la caiguda de Lleida. En paraules de Màrius Torres, era el moment en què el braç potent de les fúries aterrava la ciutat d'ideals que s'havia volgut bastir. El sistema democràtic, i el règim autonòmic, que recolzaven en la legalitat republicana, van ser esclafats per la pressió fèrria del marc jurídico-administratiu que imposava la dictadura.

Una onada de persecució política amarà tot el país i el deixà emmudit, condemnat a un silenci forçat, durant decennis. Les bases eren posades per al genocidi lingüístic, cultural i nacional del nostre poble. Com a conseqüència d'aquella desfeta col·lectiva, una autèntica gernació va veure's abocada a l'èxode, cercant no sols la llibertat, sinó també, i sobretot, la simple supervivència davant la repressió. Entre els fugitius, hi havia la majoria de les personalitats de més relleu de la política, la cultura i el sindicalisme catalans.

A mitjan febrer del 1939, segons la premsa francesa de l'època, havien passat la frontera unes 450.000 persones, de les quals 240.000 eren militars i la resta refugiats civils, entre els quals prop de 170.000 dones, infants i gent gran. D'aquest prop de mig milió de persones, molts eren catalans i almenys 40.000 soldats de Catalunya van patir l'internament en camps de concentració nord-catalans (el Barcarès, Argelers i Sant Cebrià) i occitans (Agde, Brams i Setfons).

Sovint famèlics, a cops esparracats, en tots els casos vençuts, aquells que van convertir-se en presoners custodiats per senegalesos, no van tenir altre sostre que el cel rossellonès, altra terra que la sorra de la platja, altre horitzó que la mar. Dol haver-ho de dir, però llevat d'honroses excepcions, la Catalunya del Nord no va fer als catalans del sud una acollida de compatriotes, ni va esdevenir, amb facilitat, la terra de promissió democràtica a què molts anhelaven arribar. Enrere hi havia el poble, la ciutat, els amics, la feina, la il·lusió per un projecte polític, potser, també, la família. Endavant, aquell hivern del 1939, no s'albirava res més que un camp immens, sembrat d'incerteses.

El president Lluís Companys, acompanyat del lehendakari J. A. Aguirre, va abandonar el territori de la seva jurisdicció el dia 5 de febrer, amb la primera llum del matí, quan la legalitat democràtica no tenia ja cap possibilitat de sobreviure amb normalitat. Entre els catalans que s'allunyaven de la dictadura victoriosa, hi havia alts càrrecs del període republicà. Segons Joan Sauret, autor de *L'exili polític català*, l'inventari és impressionant: un president i un ex-president del Parlament, 4 ex-consellers primers, 38 ex-consellers, 62 diputats del Parlament, 15 ex-ministres, 48 ex-diputats a Corts, dos ex-presidents del Tribunal de Cassació, 10 ex-comissaris de la Generalitat, 4 ex-alcaldes de Barcelona. . . Al seu costat, un gran nombre d'escriptors, periodistes, metges, ensenyants, actors, advocats, enginyers, autoritats locals, dirigents polítics, líders sindicals i una legió incalculable de ciutadans i ciutadanes anònims, demòcrates, patriotes. . .

El President Lázaro Cárdenas

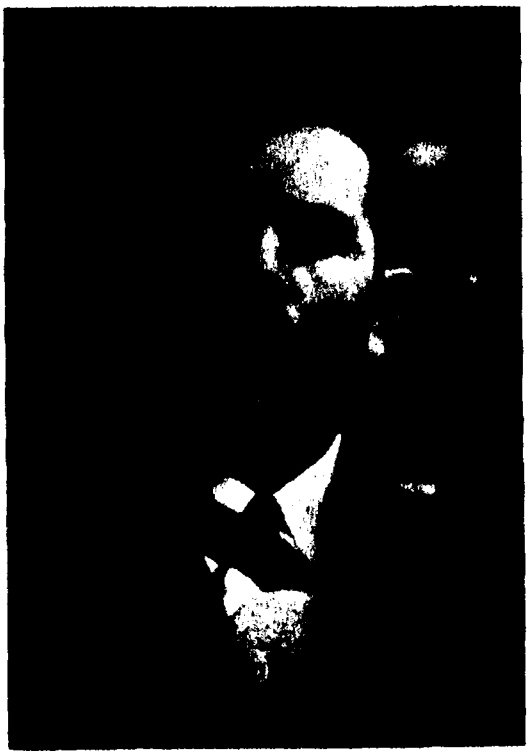

* Diputat i portaveu d'ERC al Parlament de Catalunya. Article publicat al diari AVUI de Barcelona i que amb goig reproduïm a ROC, i que, traduït magníficament al castellà pel nostre col·laborador Francesc Vinyals, s'ha publicat a primera pàgina de la Secció "B" del diari *Excélsior* de la capital mexicana, en l'edició del dissabte dia 27 de desembre darrer.

Els exiliats republicans catalans van collaborar, de les tres mil maneres possibles, amb els països democràtics aliats que combatien el nazisme i el feixisme i fins alguns, els més ardits, van prendre part, activament, en la resistència armada contra l'exèrcit alemany que ocupava França. A més d'aquest país, les terres d'Amèrica van ser les que van rebre un nombre més elevat de refugiats: Xile, Veneçuela, Colòmbia, etc.

En destaca, de manera particular, per l'acollida generosa que va fer als refugiats, el poble de Mèxic i el seu president, Lázaro Cárdenas, poble i president amb els quals el nostre país té contret un deure de gratitud per l'atenció donada als prop de quatre mil catalans del Principat, el País Valencià i les Illes que s'hi acolliren. La concessió de la medalla d'or de la Generalitat a Cuauhtémoc Cárdenas, fill d'aquell gran president, ja desaparegut, esdevé doncs, un acte de justícia.

Lluny de la pàtria, amb una "esperança desfeta, una recança infinita" (Pere Quart), els exiliats van anar adaptant-se al nou país, a una nova cultura, a una nova professió. Alguns no ho suportaren. D'altres, la majoria, s'anaren trobant amb l'ànima migpartida, entre el país d'origen i el d'adopció. Avui, tant si han tornat o no a Catalunya, tenen ja fills i, sobretot, néts que són, plenament, definitivament, mexicans, xilens, veneçolans, francesos, ciutadans d'una altra nació, però amb avantpassats catalans. Aquest és sols un aspecte del drama terrible de l'exili. Un altre, potser el més dolorós, és el d'aquells que no van poder tornar a Catalunya i que van morir ben lluny, com a refugiats. D'altres, encara, per l'edat, per manca de mitjans, no tornaran mai més, per més ardent que sigui refer un camí iniciat fa mig segle.

Al llarg de tots aquests anys, els exiliats van crear o sostenir a la diàspora desenes d'entitats, promogueren emissions radiofòniquaes, editaren prop de 500 llibres en català, n'escrigueren d'altres sense saber si mai veurien la llum, publicaren més de 170 periòdics i revistes, mantingueren els Jocs Florals de la Llengua Catalana (1941-1976). Sobretot, però, van fer possible la representació a l'exterior de les institucions nacionals perseguides per la dictadura, amb una tenacitat diària, amb una abnegació constant.

L'any vinent farà cinquanta anys de l'inici de la diàspora republicana catalana. Aquest fet no pot deixar indiferents els catalans d'avui, perquè sense la col·laboració dels nostres exiliats no hauria estat possible tornar a començar el camí que ens durà, un dia, a la llibertat. Sense la seva confiança absoluta en aquest poble, ni la seva esperança sense límits —què els quedava, si no l'esperança— les llibertats polítiques, sindicals i nacionals, ara serien molt més lluny, és de justícia reconèixer-ho. Homenatjats els combatents, homenatjats els represaliats, homenatjades les víctimes del franquisme, només ens queda pendent l'homenatge nacional a la Catalunya de l'exili.

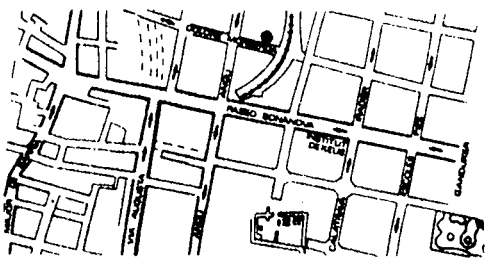

Restaurant

ELDORADO
PETIT

Dolors Monserdà, 51
Tels. (93) 204 51 53
204 55 06
08017 Barcelona

Rbla. Vidal, 23
Tels. (972) 32 10 29
32 18 18
Sant Feliu de Guíxols

ALMACEN DE MAQUINARIA

INTERNACIONAL, S. A. DE C. V.

Salvador Romagosa F.
DIRECTOR GENERAL

Tenim a la vostra disposició una bodega de 3000 m² amb tota mena de maquinària nova, usada i reconstruïda. Importada d'Europa i dels Estats Units d'Amèrica. En bon estat i amb garantia.

Júpiter 19
Col. Nueva Industrial Vallejo

Tel.: 586-61-95
México 07700, D. F.

El nostre Esbart a Catalunya

Ernest MONTFORT I LÁZARO
Director de l'Esbart

El dimarts 6 de setembre 1988 a l'aeroport de Mèxic, es troben reunits un entusiasta grup de nois i noies, animats però nerviosos: són els integrants de l'Esbart Dansaire del nostre Orfeó Català, que van a representar-nos a les Festes o Jornades Folcòriques Internacionals de Catalunya. El nostre grup dansaire havia estat convidat per la Generalitat de Catalunya per mitjà de l'Agrupament de les dites Jornades, invitació que ens fou tramesa a través del seu president i bon amic nostre, senyor Joaquim Navarro.

L'emoció dels components del nostre Esbart Dansaire, era més que natural, ja que molts d'ells, nascuts a Mèxic, però de pares catalans, mai no havien conegut la terra dels seus ancestres, després d'haver-ne sentit parlar molts anys.

Cal dir que gaudírem d'un viatge tranquil, còmode i distret. Les converses sostingudes entre els que ja coneixien la terra dels seus pares i els qui solament n'havien sentit parlar, feia que tots, qui més qui menys, fessin "projectes meravellosos". Molts d'ells, a part de l'aspecte artístic de presentar-se davant un públic i en competència internacionals, que sempre fa il·lusió a la joventut, podrien conèixer familiars estimats, però desconeguts, dels quals solament en tenien coneixement per correspondència o per fotografies.

A Madrid es féu el trasllat d'avió, per entroncar amb el que els portaria a la capital de Catalunya. A Barcelona ja ens esperava l'amic Joaquim Navarro, qui ja seria el nostre acompanyant durant tots els dies d'estada a Catalunya, no cal dir amb totes les atencions i amb la gentilesa i afabilitat que ja li és proverbial. Alguns components de l'esbart visqueren l'alegria de trobar-se amb familiars que ja els esperaven.

Immediatament ens traslladàrem a l'Hotel Principal, quasi tocant a la Rambla; el nostre famós passeig barceloní va ser la gran i bona impressió oferta als mexicans arribats xirois i entusiastes. En aquest hotel estiguérem hostatjats els 12 dies de la nostra estada a Barcelona.

L'actuació del nostre Esbart Dansaire seria solament en una sessió, el dia 17 de setembre. Ens tocaria presentar tres danses, degut a què aquesta era la primera ocasió que s'havia convidat a un Esbart Dansaire d'un centre o comunitat catalana de fora de Catalunya. El fet d'ésser el primer agrupament convidat, va emplenar-nos a tots d'un extraordinari sentit de responsabilitat que de per sí ja sentíem, però augmentat pel fet de representar la primera entitat catalana de l'estranger que es presentaria a les Jornades Folclòriques. Volem patentitzar el nostre agraïment, perquè els de l'Esbart Dansaire de l'Orfeó Català de Mèxic, fórem durant tots els 12 dies del certamen, els hostes d'honor en totes les visites fetes a centres culturals tan privats com oficials, com Agrupació Sardanística de Catalunya, Agrupació d'Esbarts Dansaires, Esbart Dolça Catalunya, Palaus de la Generalitat i de l'Ajuntament, Parlament de Catalunya, etc.

Per fi, el dia de la representació, nosaltres junt amb altres esbarts de Catalunya, estàvem programats per una sessió de dues hores; a nosaltres ens va correspondre presentar tres balls, o sigui un més que els altres esbarts, per la deferència de venir de Mèxic tan llunyà. Cinc grups ens varen precedir, i quan es va anunciar l'Esbart Dansaire de l'Orfeó Català de Mèxic va esclatar un aplaudiment formidable, que solament va cessar al començar a tocar la cobla; podem dir que fou un moment –un moment llarg, ben llarg– d'emoció continguda i profonda. Els nostres dos primers balls foren *La trencadansa* i els *Balls mallorquins* per acabar amb el *Contrapàs del Maresme*. Quan s'anunciaren els noms de les nostres danses el públic va quedar força perplex, perquè no comprenia bé què anàvem a ballar, perquè eren balls que a Catalunya ja no s'acostumen gaire –el temps no passa en va– i sobretot sembla que, els entesos, volien veure la manera com interpretàvem a Mèxic les danses, diguem-ne la "tècnica artística" del nostre Esbart. En acabar la nostra actuació va repetir-se aquell aplaudiment general, emocionant; la gent va aixecar-se dels seus seients i l'ovació general va durar tanta estona que, ho confessem sense exagerar, a molts els queien les llagrimetes. Nosaltres havíem tractar de complir –i sembla que en sortírem airosos– amb un gran anhel que sempre havia mostrat el mestre Ribera, fundador de l'Esbart: fer-nos present com comunitat catalana de Mèxic, en els medis culturals i artístics catalans, demostrar amb el nostre Esbart allò que diem "que els catalans de Mèxic, som un troç de la Pàtria fora de Catalunya.

Vàrem ser molt ben tractats a Catalunya...

Comentando un libro de la Biblioteca Pompeu Fabra

Rosario MARTÍNEZ DALMAU

Dice el buen libro en el estante:
"Hombre que aquí me tiene
¿cómo a buscarme no viene?". . .*

. . .y buscando en los estantes de nuestra biblioteca encontramos "el buen libro" *Conversaciones en Cataluña* de Salvador Paniker, editado por Kairós, en el año de 1970 con seis reimpresiones.

El autor a través de diálogos elocuentes, claros y breves conversa con 25 catalanes dedicados a diversas áreas del conocimiento y trabajo del hombre; como la política, la economía, el arte y la ciencia entre otras, ilustrando a la vez sus conversaciones con fotografías descriptivas y espontáneas que esbozan de manera natural y sencilla la personalidad de cada uno de ellos.

Salvador Paniker dialoga con: José Pla, Ana María Matute, Pedro Durán Farell, José Ma. Gironella, Manuel Del Arco, Adolfo Marsillach, Antonio Puigvert, Noel Clarasó, Javier de Echarri, Antonio Valero, José Ma. Espinás, Santiago de Cruylles, Luis Romero, Mercedes Salisachs, Pablo Roig, José Ma. Subirachs, Eduardo Tarragona, Nuria Espert y Salvador Dalí, abarcando tanto la personalidad del profesional como la del hombre en sí.

Hace una breve biografía y descripción física o impresión personal a manera de introducción, ubicando y ambientando al lector en la vida de cada uno de sus entrevistados.

Paniker menciona en su introducción lo siguiente: ". . .emprendí esta excursión para conversar con seres humanos, no con símbolos; conversar sobre la vida y sobre la muerte, sobre arte y sobre política, sobre religión y sobre ética, en una palabra, sobre lo que suelen conversar las personas de determinado nivel cultural cuando toman juntas el café."

Conversaciones en Cataluña, libro que introduce al lector de quienes conforman su país, su "gente", en nuestro caso los *Países Catalans.*

Otros títulos de interés son: *Gent que he conegut* de Jaume Miravitlles. Premi Josep Pla 1979. *Solc de les hores: retrats d'escriptors i de polítics.* Premi Josep Pla 1987 de Albert Manent, y *Presència catalana en el món* de Xavier Tudela, este último editado por el Centre Unesco de Catalunya conformando un catálogo con información biográfica y dando dirección de los catalanes e instituciones catalanas en el mundo.

---

* *Bibliofilia y bibliofobia/refranes recopilados por Manuel Porrúa.* México: Porrúa, 1978, p. 17.

240 HABITACIONS AMB:
MINI BAR
TELEVISIÓ COLOR
CANAL VIDEO
PISCINA TERMAL
PISCINA EXTERIOR
SAUNA

¡PRINCIPAT D'ANDORRA!
HOTEL .... LUXE
ROC BLANC
ANDORRA
Plaça dels Coprínceps, 5
☎ 21486 - Tx 224 AND

GIMNÀS
JACUZZI
GALERIA DE BOUTIQUES
GARATGE
4 RESTAURANTS
PIANO BAR
SALES DE CONGRESSOS

VACANCES SALUT - POSTA EN FORMA

TRACTAMENT GEROVITAL (Dra. Aslan)	14 dies
CELULOTERÀPIA (Dr. Niehans)	7 dies
TERÀPIA ANTI-REUMATISME	14 dies
OXIGENOTERÀPIA (Prof. V. Ardenne)	14 dies
TERÀPIA APRIMAMENT (Dr. Escoda)	14 dies
TERÀPIA ANTI-STRESS	7 dies
LASER/MAGNETOTERÀPIA	12 dies
ALTA ESTÈTICA FACIAL/CORPORAL	10 dies
TYMOTERÀPIA	12 dies

PER MES INFORMACIÓ DIRIGIR-SE A:
HOTEL ROC BLANC, Plaça Co-Prínceps No. 5, ANDORRA Telèfon (33628) 21486 telex 224 AND

Canamex, s.a. de c.v.

PRODUCTES QUIMICS

CANAMEX

Vendes:

ICI DE MEXICO, S. A. de C. V.
San Lorenzo 1009, Col. Del Valle
México 12, D. F. C. P. 06000
Tel.: 688-53-44

Fàbrica:

Los Arcos, Cholula, Pue.
Apartado Postal 150, Puebla, Pue.
Código Postal 72000
Tel.: (91-22) 48-32-33

NOVA EDICIÓ DEL LLIBRE D'A. VILALTA VIDAL

L'important llibre jurídic del nostre enyorat amic i soci Antoni Vilalta i Vidal "La premeditación como circunstancia atenuante" ha merescut una segona edició, sota l'encuny editorial de Porrúa Hermanos y Cía., S. A. Ja en el moment de l'aparició de la primera edició, el llibre fou motiu de grans comentaris entre els medis jurídics mexicans, perquè de fet, plantejava una tesi nova en el seu assaig: la premeditació, com circumstància atenuant, contràriament als preceptes establerts que consideren la premeditació com agravant de càstig. L'any 1949, en donar-se a conèixer la tesis de Vilalta i Vidal, la conclusió fou que l'autor s'avançava al seu temps. Aquesta novetat jurídica féu que el llibre s'esgotés ràpidament. Ara, amb aquesta segona edició, es tornarà a plantejar vivament aquella tesi jurídicament tan innovadora, sobretot si tenim en compte que es preveuen grans canvis en les lleis mexicanes.

La tesi de l'autor pretén demostrar que ambients obsessius, passionals i sicològics poden convertir la premeditació en factor atenuant i no agravant com dèiem abans. Sobretot en països on està establerta la pena de mort, milers de vides de criminals i pseudocriminals podrien estalviar-se si es tingués en compte que, per concórrer la premeditació, s'ha convertit un homicidi en assassinat castigat amb la màxima pena.

Aquesta nova edició del llibre pòstum d'Antoni Vilalta i Vidal, pel seu plantejament jurídic tan avançat haura de tenir gran demanda en els moments actuals; i ja des d'ara es troba a totes les llibreries i no cal dir que pot consultar-se a la nostra Biblioteca Pompeu Fabra. Vilalta i Vidal tingué un paper rellevant en la política republicana de Catalunya: tinent d'alcalde de Barcelona i cap de la majoria consistorial d'ERC, i president de les comissions de Foment, Cultura i Hisenda de l'Ajuntament. S'exilià a Mèxic des del 1939; morí el 1981 i per voluntat pròpia i de la seva filla, la nostra estimada amiga Truxa Vilalta, Antoni Vilalta i Vidal segueix figurant com soci del nostre Orfeó Català.

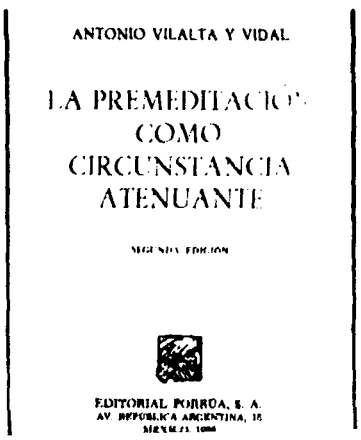

2a. edició recentment publicada

SOLCA
Lenceria

Centro Comercial Manau - Avda. Carlemany, 60-62
☎ 23 8 54 - ESCALDES

SOLEA
Boutique

Avda. Carlemany, 34 - ☎ 20 0 42
ESCALDES - (Principat d'Andorra)

SI ANEU A ANDORRA VISITEUNOS

La Viniteca

Avgda. Carlemany, Botigues Molines, s/n. Tel. 20 7 22
ESCALDES - Principat d'ANDORRA

JOSEP TARRADELLAS

Francesc VINYALS

El proppassat 27 d'octubre dos ex-presidents del nostre Orfeó Català de Mèxic, Francesc Duran i Josep Vidal, varen ser els oportuns expositors en un acte celebrat al nostre estatge social en homenatge pòstum a l'ex-President de la Generalitat Josep Tarradellas i Joan, recentment traspassat.

No és la nostra idea fer cap mena d'estudi sobre la personalitat, ni humana ni política, de l'ex-President; només pretenem esmentar algunes de les dades històriques que els expositors varen assenyalar en llur presentació.

Josep Tarradellas i Joan neix el 1899 a Cervelló. La família Tarradellas es trasllada a Barcelona el 1914. Josep Comença a treballar com a dependent de comerç i s'inscriu al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, on entra en contacte amb el pensament republicà i amb el catalanisme d'esquerra. L'any 1919 va ser elegit secretari de propaganda d'aquest centre, acaba els seus estudis i estudia llengües. El 1920 coneix a la que havia de ser la seva esposa, Antònia Macià i Gómez. El 1921 fa el servei militar, i en acabant s'estableix com a representant de comerç amb l'ajut del seu pare. Fa un viatge de negocis per diverses nacions europees el 1924, i tres anys després es casa amb Antònia Macià a Montserrat.

Del 1914 al 1931 va estar entremig de la fermentació política i social a la nostra terra; foren els anys que la Lliga arribà al seu punt màxim, amb la formació de la Mancomunitat, la victòria sobre el lerrouxisme i l'Assemblea de Parlamentaris. Són també els anys en què aflora la violència sindical entre cenetistes i sindicat lliure, essent Barcelona la ciutat més explosiva i incontrolada de tota Europa. Catalunya ha de pactar amb l'Estat espanyol, sense ficar-se en els assumptes del govern de l'estat. Ve la dictadura de Primo de Rivera i té contactes amb Macià, pero no pren part en els fets de Prats de Molló.

Poc abans de la conferència de Sants arriba Macià procedent de l'exili, i des d'aquell dia Tarradellas es converteix en el seu secretari i home de confiança. Tarradellas és un dels organitzadors de la campanya electoral de les eleccions del 12 d'abril del 1931. La nit del triomf d'E.R.C. per majoria, es reuniren tots els caps del partit, Macià, Companys, Lluhí, Tarradellas, Casanelles, Gasol i altres, a la bodega de l'hotel Colón per posar-se en contacte amb els liders republicans de Madrid.

El mateix 1931 és nomenat diputat per Barcelona al govern de les corts constituents, sense deixar de ser secretari de Macià. Després és nomenat Conseller de Governació, i com a tal convoca eleccions al Parlament de Catalunya, essent elegit diputat. El 19 de desembre del 1932 és nomenat Conseller d'Agricultura i Economia, càrrec al qual renuncia el gener del 1933.

Tarradellas, que mai no havia estat d'acord amb la proclamació de l'Estat Català, és empresonat pels fets del 6 d'octubre del 1934, fets que van provocar la suspensió de l'Estatut, el nomenament d'un governador i procés als què formaven el govern de la Generalitat. Tarradellas fa la vida de corredor de comerç.

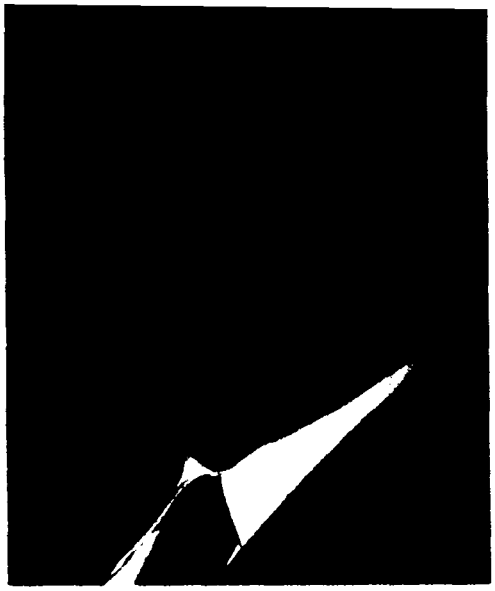

President Josep Tarradellas i Joan

Després de les eleccions legislatives del 16 de febrer del 1936 surten lliures Companys i els demés empresonats del 6 d'octubre. Companys forma nou govern i Tarradellas visita Casares Quiroga a Madrid, informant que ell té la certesa que s'està gestant un cop d'estat pels militars.

Durant la guerra ocupa, entre altres, els càrrecs de Conseller en Cap, Conseller d'Economia, Hisenda i de Serveis Públics, i és l'home d'enllaç amb el govern republicà de Madrid. El 21 de gener de 1939 es reuneix per última vegada a Barcelona el govern de la Generalitat, i el 4 de febrer surten exiliats cap a França.

El setembre del 1940 Companys és detingut per la Gestapo. Tarradellas gestiona amb el govern de París; el 15 d'octubre el President Companys és vilment assassinat a Montjuïc. El novembre del mateix any Tarradellas és empresonat a Marsella, i el 1941 ho és novament a Aix-en Provence. Franco demana la seva extradició i el govern a Pétain li nega. Es manté sempre en contacte amb Josep Irla, president de la Generalitat a l'exili, qui el nomena Conseller Primer el 1954.

Uns mesos més tard Josep Irla li manifesta la seva voluntat de dimitir, tot demanant-li posi en marxa el mecanisme legal per elegir nou president. El 5 d'agost de 1954 és elegit President de la Generalitat pel Parlament de Catalunya reunit a la Ciutat de Mèxic. Es manté amb el criteri de no formar govern a l'exili fins que torna a Catalunya amb la Generalitat restaurada.

El 23 d'octubre de 1977, amb el seu famós i ja històric "Ja sóc aquí" des del balcó del Palau de la Generalitat, iniciava triomfalment un nou període de la nostra història com a President de la Generalitat provisional, amb la presència del President del Govern Central.

Acceptat l'Estatut de Sau per l'Estat espanyol, convoca noves eleccions al Parlament de Catalunya sense presentar la seva candidatura, retirant-se de la vida política. Complí amb el propòsit que s'havia fixat: tornar la institució a Catalunya, convocar eleccions i que el poble, els ciutadans a Catalunya, decidíssin el camí a seguir.

La seva mort ha estat sentida pel poble català. Assistiren al seu enterrament el President de la Generalitat, M. H. Jordi Pujol, representants del govern espanyol, amb el seu President al cap, i dels partits polítics afins a la seva ideologia i fins i tot dels que són ideològicament diferents. Ha mort un dels grans estadistes que ha tingut Catalunya, a nivell mundial. Ha mort un gran català!

ESCACS

Llucià FRANCINO

Del campionat de l'Orfeó comentem la partida entre els participants que ocuparen els dos primers llocs. En ella es planteja una lluita entretinguda, en la qual les negres (Sr. Comas) no tenen l'oportunitat d'imposar el seu habitual estil agressiu davant de sòlid joc desenvolupat per la campiona (Sra. Puget). Vegem: Blanques: Marisa Puget; Negres: Josep Comas.

1. P4R P4R 2. C3AR C3AD 3. A5C A4A 4. 0-0 C3AR 5. AxC PCxA (Es preferible prendre amb el PD. A canvi del peó s'activen ràpidament totes les peces i s'evita, a més, la possibilitat que el blanc consolidi la posició avançada d'un cavall mitjançant P4D) 6. CxP 0-0 (Recuperar el peó amb 6. . . . CxP es castigaria amb 7. D2R). 7. C3AD T1R 8. P4D A5C 9. A5C T3R (Era molt arriscat d'intentar recuperar el peó amb 9. . . . P3TR 10. A4T P4C 11. A3C AxC 12. AxA CxP 13. D5T!, un fort atac, però la jugada 9. . . . T3R no ens sembla la millor. Es una jugada ambiciosa dins l'estil del Sr. Comas: vol defensar el cavall per alliberar la Dama de la clavada i també defensar el lloc 3AD per a jugar P4D i, si li ho permeten, poder-se desplaçar a 3C o 3T i convertir-se en una important peça d'atac. En contra, però, té una posició a 3R3 molt vulnerable i el blanc tractarà d'explotar-ho. Hauríem preferit 9. . . .A2R). 10. D3A (Jugada lògica que busca el control de les caselles 4R i 5D i prepara un eventual atac contra l'enroc enemic. També era interessant 10. P4A).

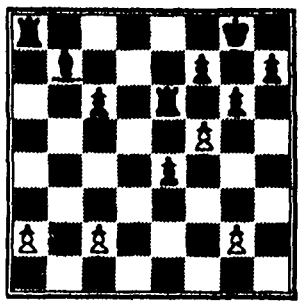

10. . . . A2R (Sense cap objectiu important a 5C, l'alfil retorna per a defensar les caselles negres, encara que obstrueix un possible camí de retirada de la seva torre).

11. TR1R A2C (Preparant l'única opció que li queda al negre: jugar P4D. Ara no seria possible perquè si 11. . . . P4D 12. PxP PxP 13. AxC seguit de DxP).

12. D3C (Semblava més sòlid 12. TD1A que donava el control del centre abans d'emprendre l'atac sobre el flanc del rei). 12. . . . P4D 13. A6T P3C 14. P4A PxP. 15. P5A!

El blanc segueix amb el seu pla d'atac iniciat amb 12. D3C. La partida podria complicar-se una mica si el negre intentés: 15. . . . DxP+ 16. A3R DxC4R 17. PxT DxP 18. DxPA A3T, encara que l'avantatge blanc romandria; per això juga:

15. . . . C4T (Amb l'esperança de fer un respir per a la seva torre).

16. D2A

El blanc, que va a guanyar la qualitat, perd l'oportunitat de rematar la partida brillantment. Amb 16. PxT! CxD (Si 16. . . . DxP+ 17. A3R). 17. PxP+ R1T 18. P8A=D+! AxD 19. C7A+ R1C 20. CxD AxA 21. CxA i el negre ha d'abandonar.

16. . . . T3A 17. CxP TxP.

Sembla que el negre ha aconseguit els seus objectius: parar l'atac blanc i recuperar el peó. Però després de

18. D2D

no es pot evitar l'amenaça 19. P4CR!

18. . . . C2C (no servia 18. . . . C3A per 19. C3C).

19. P4CR T3A 20. C+T=.

(Per fi s'ha consumat el guany de la qualitat. Tots els intents del negre per complicar la partida seran inútils i només serviran per a accelerar la derrota.)

20. . . . AxC 21. A4A D4D.

(Intenta 22. . . . P4A amb la qual "la màquina" quedaria muntada sobre la diagonal blanca.)

22. P4A! D3R 23. D2R T1R 24. P5C A1D.

(El negre no vol canviar peces encara que era preferible 24. . . . AxC 25. AxA P4AD!).

25. D4C C4A 26. C3A! (El domini de la columna oberta serà decissiu).

26. . . . D2D 27. TxT+ DxT 28. T1R D1A.

(Si 28. . . . D2D podria seguir 29. A5R, amenaçant D4R i A6A amb possibilitats de mat).

29. D2C A1T (Molt passiu. 29. . . . P4A 30. P5D P3AD era millor).

30. D2R A2R (Intenta evitar el canvi de Dames a 8R).

31. AxP A3D 32. AxA CxA 33. P5A!

(Acaba amb qualsevol esperança que pogués tenir el negre).

33. . . . C4A 34. D8R A2C 35. DxD+.

(Aquí era més ràpid 35. D7D, amenaçant 36. T8R, A1A 36. DxPAD C2C, única, 37. P5D i l'avançada del peó és incontenible).

35. . . . RxD 36. R2A A1A 37. P4C P3TD 38. T4R A3R 39. T2R R2C 40. T2D A4D 41. C5R P3A 42. PxP + RxP 43. C7D+ R4C 44. C8C R5A 45. CxP R5R 46. C7A CxP 47. CxA RxA 48. R3R i la resistència ja era inútil.

M'agradaria, aprofitant l'avinentesa, deixar constància que el nivell de joc de la majoria dels participants permet d'organitzar més sovint competicions d'aquesta mena, i fins i tot, de participar en les competències que contínuament es disputen en el D.F., tan individuals com per equips.

Per això, però, ens caldria practicar amb més freqüència, reunir-nos, etc. . . Els afeccionats al noble joc teniu la paraula. L'Orfeó és obert a qualsevol suggeriment.

LES ACTIVITATS DE L'ORFEÓ DURANT L'ANY 1988

Joan RIBAS I ARIÑO

9 de gener: Danses i cançons al teatre de la Lotería. Festival de danses i cançons infantils al teatre de la Lotería Nacional. També arribaren els Tres Reis d'Orient amb joguines per tots els menuts. Moltes rialles i cares il·lusionades acompanyaren l'acte.

18 de gener: La nova Massa Coral. Una trentena de cantaires es reuniren a l'Orfeó per a la presentació i el primer assaig de la Massa Coral. La trobada serà tots els dimecres, a les vuit del vespre. Dirigeix el mestre Jaume Rodamilans.

Gener: segueixen les classes. Tots els dimars català, amb en Ramón Palazón. Cada dilluns fotografía, a càrrec de l'Antoni Mariné.

12 i 13 de febrer: Carnestoltes. El dia 12 per la mainada, amb força gresca i rialles. El 13 pels grans, amb gran assistència i un lluït ball de disfresses.

25 de febrer: Exposició-homenatge a Marcel·lí Porta. La inauguració va ser un èxit, tant pel nombre d'assistents com per la quantitat d'obres que es presentaren. L'exposició continuà fins el dia 15 de març.

15 de març: Conferència d'en Salvador Moreno. Ens parlà del món del teatre mexicà del segle XIX, arrel d'haver descovert que les columnes del pati de l'edifici del [illegible] Bolívar –que fou la seu de l'Orfeó durant [illegible] anys– pertanyien al "foyer" de l'antic [illegible] Nacional. La rica i animada prosa d'en Salvador Moreno agradà a tothom.

Febrer i Març. Continuaren les classes de català i fotografia, i també els assajos de la Massa Coral i de l'Esbart.

7 d'abril: Audiovisual de l'Antoni Mariné. Ens presentà el seu audiovisual [illegible] "Momentos", el qual inclou una [illegible] del seu art fotogràfic. L'exposició va ser molt ben acollida.

Abril: Enhorabona Esbart. La Generalitat convida l'Esbart Dansaire de l'Orfeó a participar a les Jornades Internacionals Folklòriques que es celebraran a Barcelona el proper setembre.

10 d'abril: Aplec de Primavera a l'Ajusco. Bona assistència i un dia assolellat. Amb sardanes, jocs per a grans i xics i, és clar, un bon joc de fogueres on es van coure botifarres, carn i altres menjars adients.

16 d'abril: Primer curs de disseny. Comença el primer Curs Intensiu de Disseny, Modelatge i Patronatge de Moda per a Dones. Dirigeix el curs el professor Manel Plens i Solà. Continuarà tots els dissabtes durant 26 setmanes. L'acollida inicial és molt bona, amb més de 20 alumnes.

22 d'abril: Ens visiten les càmeres de TV2. El Circuit Català de Televisió Espanyola està fent un programa sobre Mèxic i la influència dels catalans en la vida actual d'aquest País. Avui visiten l'Orfeó per fer-se ressò de les nostres activitats. Entrevisten el president, Ricard Escobedo, i la bibliotecària, Rosa Maria Bayó. Filmen mostres de les nostres activitats: Esbart, Massa Coral, classes de català, disseny, fotografia, etc. El programa complet es presentà a Catalunya a finals de juny i fou molt ben acollit per la seva qualitat i objectivitat.

24 d'abril: Sant Jordi. Tradicional Missa a l'església de la Inmaculada Concepció, aquesta vegada molt ben acompanyada amb la presentació de la nova Massa Coral amb el seu director Jaume Rodamilans. L'estrena fou un èxit tan artístic com emotiu. A continuació hi hagué dinar de germanor, sardanes i una bona parada de llibres, roses, cartells i altres. En conjunt, una memorable celebració.

29 d'abril: Diada del Nen. Els menuts van ser altra vegada els protagonistes. Hi hagueren pinyata, titelles, sorpreses i un bon berenar. Rialles i gresca [illegible] acompanyaren.

[illegible] *Conferència del Doctor Armendares* [illegible] presentà el tema "La Genètica i [illegible]". El dia 2 [illegible] el 9 hi [illegible] plantejament [illegible]

[illegible]

[illegible] *semana* [illegible]

[illegible]

Maig [illegible] *òria* [illegible]

[illegible]

juny: [illegible]

[illegible]

[illegible] *Doctor Vilar.* [illegible] Vilar [illegible] el tema "Diverti[illegible]" [illegible] fou il·lustra[illegible] d'imatges. Tot plegat, [illegible]

7 de juliol: 200 Catalans d'Amèrica. Es presentà el llibre-diccionari referit a 200 catalans que s'han fet notar en aquesta part del món. A la vegada s'oferí un vi d'honor als residents a Mèxic que hi són inclosos. Presidí l'acte el Vice-president B. Costa-Amic.

23 de juliol: L'Esbart Dansaire a la sala Covarrubias. El nostre Esbart presentà la seva tradicional actuació anual a la sala Covarrubias. Aquesta vegada a benefici del seu viatge a Catalunya.

5 d'agost: Presentació de l'Esbart de Rubí. La presentació del Esbart Dansaire de Rubí en el tratre del Palacio de Bellas Artes va esdevenir tot un aconteixement artístic i cultural. El grup rubinenc és avui dia el millor de Catalunya i així ho va demostrar amb la seva actuació. També es presentà a Puebla, Guadalajara i altres Ciutats de l'entorn.

7 d'agost: Ballada de sardanes al Palacio de Minería. Aquesta fou la segona audició de sardanes en viu, amb la mateixa cobla de l'any passat, la Ciutat de Terrassa. A més d'una gran manifestació de catalanisme, fou un acte de germanar entre els catalans d'ambdós costats de l'Atlàntic. Els de Rubí repetiren fragments de la seva actuació a Bellas Artes i un "mariachi" hi posà la nota mexicana. Hi hagué dinar i lliurament de records a l'Esbart i a la Cobla.

16 d'agost: Comiat a l'Esbart de Rubí. Els diguérem a reveure. En opinió de l'Albert Sans, el seu director, el viatge a Mèxic fou memorable i el recordaran sempre. Nosaltres també.

Setembre: El nostre Esbart Dansaire a Catalunya. L'Ernest Monfort i el seu grup [illegible] cap a Catalunya el dia 6. Els acompan[illegible] Nuri i en Jaume Romagosa (caps [illegible]) i també el president Escobedo. Participaren en les Jornades Internacionals Folklòriques, convidats per la Generalitat. [illegible] dels barcelonins al nostre Esbart fou entusiasta. Les actuacions van ser un èxit, en especial la que es celebrà a la Plaça del Rei el dia 1[illegible].

11 de setembre: Diada Nacional. Els actes [illegible] amb una ofrena floral davant l'altar de la Pàtria. Tot seguit hi hagué un [illegible] parlament del nostre vice-president Costa-Amic i el cant de *Els Segadors.* Seguí un cordial dinar de germanor amb la projecció –a l'hora del cafè– de l'audiovisual "[illegible] de la nostra Terra", de Francesc [illegible]. Llavors es presentaren diversos videos enviats per la Generalitat i també hi hagué la tradicional ballada de sardanes. En conjunt, una bona diada, amb molta assistència i animació.

6 d'octubre: Sopar amb l'equip del F.C. Barcelona. Tradicional sopar de començament de temporada amb el simbòlic lliurament de la samarreta blaugrana que els nois de l'equip hauran de defensar durant la temporada.

17 d'octubre: Conferència de Maria Percaz. L'antropòloga argentina ens comentà la seva tesi –presentada a l'Escola Nacional d'Antropologia i Història de la Ciutat de Mèxic– amb el tema "La Reproducción de la Identidad Nacional en los Catalanes residentes en la Ciudad de Puebla".

23 d'octubre: Aplec de Tardor. Es celebrà com cada any a Llano Grande, juntament amb els catalans de Puebla. Hi hagué bona assistència i esperit de germanor. Vam tenir sardanes, jocs per tothom i també bona gana a l'hora de dinar.

(segueix a la pàgina 38)

Exposició d'Aleix

Martí CENTELLES

La nostra amiga i pintora catalana Montserrat Aleix de Pecanins (ALEIX), acaba d'inaugurar una exposició de pintura sota la denominació genèrica de "Santitos y Otras cosas". Pintora ja consagrada dedicada a l'art "naïf", aquesta nova exposició, que s'exhibeix a la coneguda Galeria Pecanins de los seves pròpies filles, és ja l'exposició número 27 en què ha participat a Mèxic (14 individuals i en 13 col·lectives). No és d'estranyar, doncs, el bon èxit amb què l'han acollida tan el públic com la premsa i la crítica d'art. Ens plau reproduir el que en diu el conegut pintor, escultor i crític d'art José Luis Cuevas:

"Santitos, Santitos pintados por Montserrat Aleix de Pecanins a los que soy muy devoto. A ellos recurro en busca de tranquilidad para mi alma y mi mente. Caminan, se detienen, se levitan. Están en interiores y en exteriores. Hincados oran al Señor pidiendo piedad para los pecadores. Al mirarlos vivir en sus pequeñas superficies pintados por una pintora que vive y trabaja en estado de gracia, entro en éxtasis. Me conmueve la santidad de la pintora de la misma manera que la de sus caricaturas, los santitos. Me asombra lo bien pintados que están y lo claro que resulta el mensaje de fe y de amor que la pintora deposita en ellos. Alejado como he estado en los últimos años de la religión y la liturgia, confieso que he recuperado la fe ante el milagro que representa para mí la pintura de Montserrat Pecanins. . . Ahora pinta santitos y como Fra Angélico cuando pintaba sus vírgenes, se arrodilla frente a ellos y les agradece por todos los dones que ha recibido. Yo también me inclino frente a las invenciones pictóricas de Aleix con admiración y profunda devoción."

Un altre crític, Angel Cosmos, ha dit:

"Montserrat Aleix de Pecanins és una catalana encantadora que nació en Palamós en 1908; y en México nació encantadoramente a la pintura en 1973. Produce hasta por los codos, lo cual podría parecer muy impropio de una catalana; sus gestos, su sonrisa, están en su obra; se regala, una a una, en sus pinceladas, que son abundantes en cada cuadro –la abundancia de pinceladas es una de las propiedades del 'naïff'– y abundantes porque son muchos cuadros los que ha producido hasta hoy. En esta exposición, por ejemplo, reúne 49 cuadros, pintados en los últimos 14 meses.

"Tengo el privilegio de conocerla y de poder celebrar un cariño mutuo. Y en su obra reconozco todos los valores que adornan su persona. . . Si algo destaca en persona y obra es su 'inocencia'. Y todos sabemos el gusto que da descubrir la 'inocencia' entre tanta farsa."

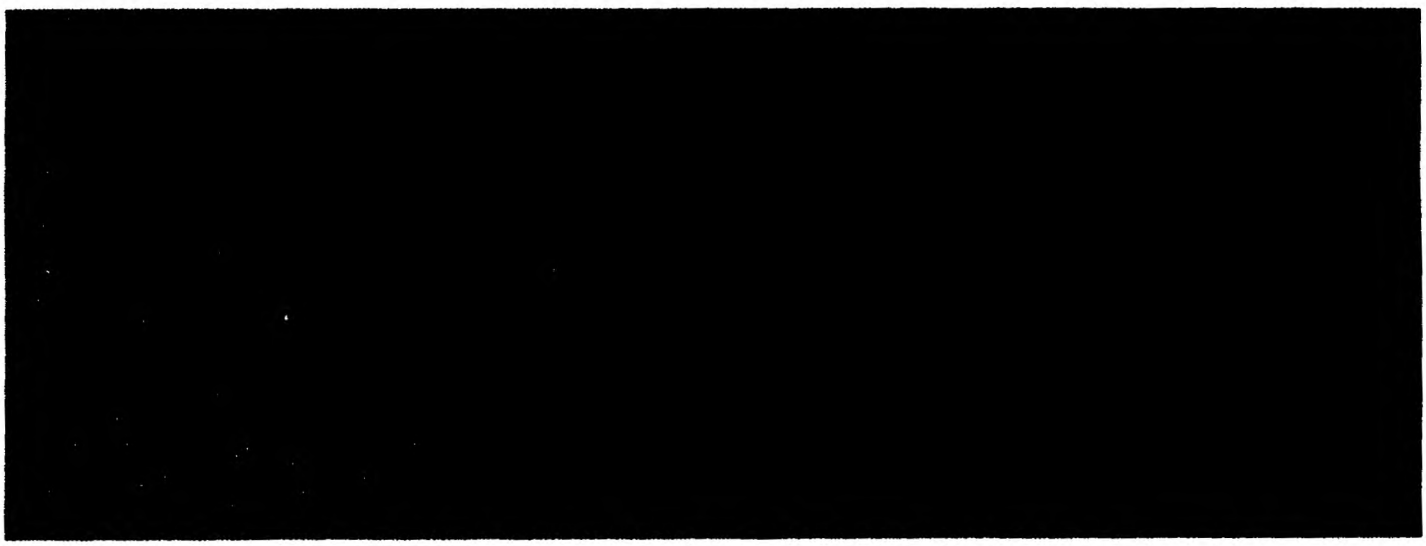

SEMBLA que s'ha arribat a un acord en l'espinós problema del nou canal de televisió catalana; en concret, el canal 33 (o segona cadena de TV3) deixaria d'emetre una quinzena de dies els seus assaigs de proves i el Ministeri de Transports i Comunicacions (José Barrionuevo) atorgaria la llicència per a la nova freqüència a la TV33 catalana. Està clar que el conflictiu senyoràs Alfonso Guerra, vice-president del govern central, com sempre, "es posa de cul" contra tot el que sigui per a l'engrandiment de Catalunya; però les pressions de la majoria d'Ajuntaments de Catalunya, el nostre Parlament, la Generalitat i partits polítics, així com tota mena d'organitzacions populars, culturals i esportives, han fet una pressió política que ha determinat que pugui arribar-se a l'acord definitiu.

EL GOVERN de la Generalitat ha aprovat una proposta que haurà de presentar al nostre Parlament, per reorganitzar política i administrativament el territori de Catalunya i convertir-lo en una sola província. Es tracta –diuen– de simplificar l'administració; amb això desapareixerien les quatre Diputacions provincials i, també, els Governs civils que depenen de Madrid.

LA DIVISIO en quatre províncies del que fou el Principat, va produir-se per la llei del 1833, fa doncs 154 anys. El projecte aprovat pel Consell Executiu de la Generalitat consta d'un article únic, en dos punts. El primer estableix que "les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, s'integren en una de sola, els límits de la qual coincideixen amb els de la Generalitat de Catalunya, que queda així constituïda en comunitat autònoma uniprovincial". I el segon punt "la dissolució de les Diputacions".

No representa cap novetat en el context administratiu de l'Estat espanyol, ja que altres comunitats autònomes estan refoses en una sola província com són: Illes Balears, Madrid, Astúries, Cantàbrina, Navarra, Múrcia i La Rioja. Ara el Parlament català haurà d'aprovar-la per majoria absoluta; en aquest punt es tractarà que s'aprovi amb el màxim consens de tots els partits. Una vegada aprovada pel Parlament, s'haurà de presentar al Congrés de Diputats per a la seva discussió i aprovació, si s'escau, igualment per majoria absoluta. Es clar que, ja des del primer moment, veus espanyoles negatives com Almuina i Guerra s'hi oposen ferotjament. . . Caldrà fer una lluita molt a fons.

LA GENERALITAT de Catalunya, contra el que molts pensen, té el major interès en col·laborar en el projecte de les Olimpiades de la ciutat de Barcelona '92. En una reunió de premsa convocada expressament, el President Pujol va informar que fins ara, l'aportació del Govern català als Jocs Olímpics arriba a la xifra de 42,000 milions de pessetes per a obres materials.

d'ací i d'allà

EL NOSTRE VELL AMIC Avel·lí Artís Gener (Tísner) està enllestint unes memòries extenssíssimes –gegantines, millor dit, segons notícies arribades– que constaran de tres volums de 600 pàgines cada un. Les memòries inclouen la vida de l'autor des de la seva infantesa fins a l'hora present, passant és clar, per la guerra civil i el seu exili mexicà que va durar quasi vint-i-cinc anys. Les esperem amb el major interès a Mèxic, perquè en moltes pàgines dels tres volums hauran d'explicar-se escenes, fets i gent que hen viscut molts de nosaltres.

JAUME MIRAVITLLES (Met), morí a Vallvidrera el 17 de novembre darrer. Tenia 82 anys; personatge –escriptor i polític– molt conegut a tot Catalunya; va fer-se popular com militant del BOC (Bloc Obrer i Camperol), magnífic i incisiu orador i pamfletista polític. Havia publicat l'opuscle comentadíssim en el seu temps *Ha traït Macià?* el 1933, però poc temps després ingressava a ERC (Esquerra Republicana de Catalunya). Havia participat als fets de Prats de Molló. Durant la guerra civil fou Comissari de Propaganda de la Generalitat de Catalunya i creà el personatge popularíssim *El més petit de tots*. Emigrat a Mèxic, va viure uns anys entre nosaltres i després anà a residir a Nova York; com periodista estava integrat a una cadena llatinoamericana de diaris, amb col·laboració diària a 20 països. Retornat a Catalunya escrivia a *El Correo Catalán;* deixa escrits onze llibres de tipus polític i econòmic. Els qui durant anys fórem amics de Jaume Miravitlles sentim la seva mort i hem de dir: Descansi en pau l'amic Met.

UN PERSONATGE català de llegenda acaba de morir fa poc (10 d'octubre d'enguany) a la ciutat de Caracas, Veneçuela. Es tracta de Joan Pujol i García, un espia català que va actuar en temps de la segona guerra mundial; teballava, sembla, com agent doble, britànic i alemany, però per tal d'afavorir la causa aliada. Sembla que va enredar els alemanys distorsionant la importància del desembarcament dels aliats a Normandia; inclús el mateix Hitler –va explicar Pujol García en una entrevista a la TV3– va trametre-li un comunicat en el qual li oferia la Creu de Ferro, que ell no va voler anar a recollir; però sí que va acceptar la medalla MBE, Medalla de l'Imperi Britànic. La informació donada als alemanys era que el desembarcament aliat s'operaria per Calais, quan de veritat va fer-se per Normandia, o sigui a 150 quilòmetres mes enllà; això va permetre l'èxit del desembarcament, preludi del triomf aliat.

Aquesta acció d'espia doble del xiroi català no va fer-se pública fins 40 anys després, o sigui el 1984, quan un diari anglès va esbombar la notícia a través d'un reportatge titulat *L'espia que va salvar Europa*. Joan Pujol i García tenia 76 anys al morir a Veneçuela.

d'ací i d'allà

LA CIUTAT DE REUS, coneguda com la capital de la Catalunya Sud ha estat de sempre, una ciutat de gran importància cultural, industrial i comercial, a més de centre de gran activitat polític-social. Antigament representava en la vida agrícola del Principat un punt importantíssim de conreu agrícola del Baix Camp, però degut a l'evolució general de l'economia a casa nostra, el comerç i la indústria ja representa ara un nivell més important que l'activitat agrícola, però cal remarcar que l'any 1787 Reus, amb prop de 15,000 habitants era considerada la segona ciutat en importància de Catalunya i era coneguda a tot Europa per les seves indústries exportadores de cuirs, aiguardent i productes diversos. Es d'aquella època que coneixem la dita, que omplia d'orgull els seus 14,400 habitants, *Reus, París i Londres*. Molts de nosaltres recordem encara, d'avant guerra, la importància que tenia a Catalunya el *Centre de Cultura de Reus*.

EL VALENCIA Jordi Martínez "Aspar" doble campió del món de motociclisme a les cilindrades de 80 i 125 cc., fou guardonat amb la medalla d'or al mèrit esportiu de la Generalitat Valenciana.

FEDERICO Mayor Zaragoza director general de la UNESCO, fou l'orador principal a la inauguració de curs de la Universitat de Barcelona. En l'acte, presidit pel rector Josep Maria Bricall i el Conseller d'Ensenyament Josep Laporte, el Sr. Mayor (en castellà) féu un elogi de la figura de Nelson Mandela –el dirigent sudafricà que porta 25 anys empresonat.

LA GENERALITAT de Catalunya es troba en contacte amb la família de Mora y Aragón per adquirir el priorat del monestir dé Santes Creus, actualment en venda. Fins ara la Diputació de Tarragona ha adquirit 89,000 hectàrees de boscos prop del monestir, i 57 famílies que havien estat treballant durant segles en condició de parcers, han comprat 355 hectàrees a l'aristòcrata Jaime de Mora y Aragón.

LES MARQUES no es podran enregistrar en català, ja que el grup socialista al Senat (de Madrid, és clar) ha rebutjat una esmena presentada pel grup de CiU a la llei de marques i patents.

TOTS ELS DIARIS de Catalunya es feren ressò de l'èxit del festival de cuina mexicana que el nostre consoci Lluís Marcet va presentar, els dies 16, 17 i 18 de novembre, a Barcelona. En el festival, patrocinat per Freixenet, es féu la presentació al públic català, del xampany Sala Vivé produït a Mèxic per la firma catalana.

EL PASSAT 10 de novembre, Feixenet de Mèxic féu la inauguració oficial de les noves i magnífiques instal·lacions que han construït a Ezequiel Montes, Querétaro. A la "Hacienda Doña Dolores", on s'elabora el xampany Sala Vivé, el president de Freixenet Josep Ferrer Sala féu els honors als nombrosos convidats i oferí un dinar i un espectacle musical en el que participaren artistes mexicans i espanyols. A l'acte fou convidat el president de l'Orfeó.

UNA DOTZENA d'alcaldes i més de 180 regidors municipals del País Valencià han donat suport a la petició feta per l'entitat valenciana Amics de TV-3 al govern català, demanant que no cedeixi a cap pressió de Madrid contrària a que la televisió catalana es pugui sintonitzar al País Valencià. La petició es deu als rumors (prou fonamentats) en el sentit que el govern espanyol vol "negociar" l'autorització al canal 33 a canvi de que TV3 només emeti per Catalunya, malgrat que els repetidors que permeten sintonitzar-la a València, Les Illes i a Catalunya Nord, han estat pagats per particulars i entitats d'aquestes comarques.

EMPRESARIS catalans afiliats a la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Reus, varen estar, el passat octubre, dos dies a Mèxic, on s'entrevistaren amb els companys del Club d'Empresaris Catalans. La missió comercial, que venia d'un recorregut per República Dominicana, Costa Rica i Guatemala, estava patrocinada pel Consorci de Promoció Comercial de Catalunya (C.O.P.C.A.) organisme creat pel Departament de Comerç Consum i Turisme de la Generalitat de Catalunya. El Sr. Josep Maria Comas, cap d'àrea del COPCA, que acompanyava l'expedició, s'entrevistà amb el president de l'Orfeó Sr. Ricard Escobedo.

ACLARIMENT D'UNA ERRADA

En el número darrer de ROC, féiem aparèixer la portada com si fos el capdamunt d'una de les columnes de la Sagrada Família, quan realment corresponia a la creu de quatre braços que corona la façana de la casa Batlló del Passeig de Gràcia, de Barcelona. Fou un error que els lectors sabran disculpar-nos.

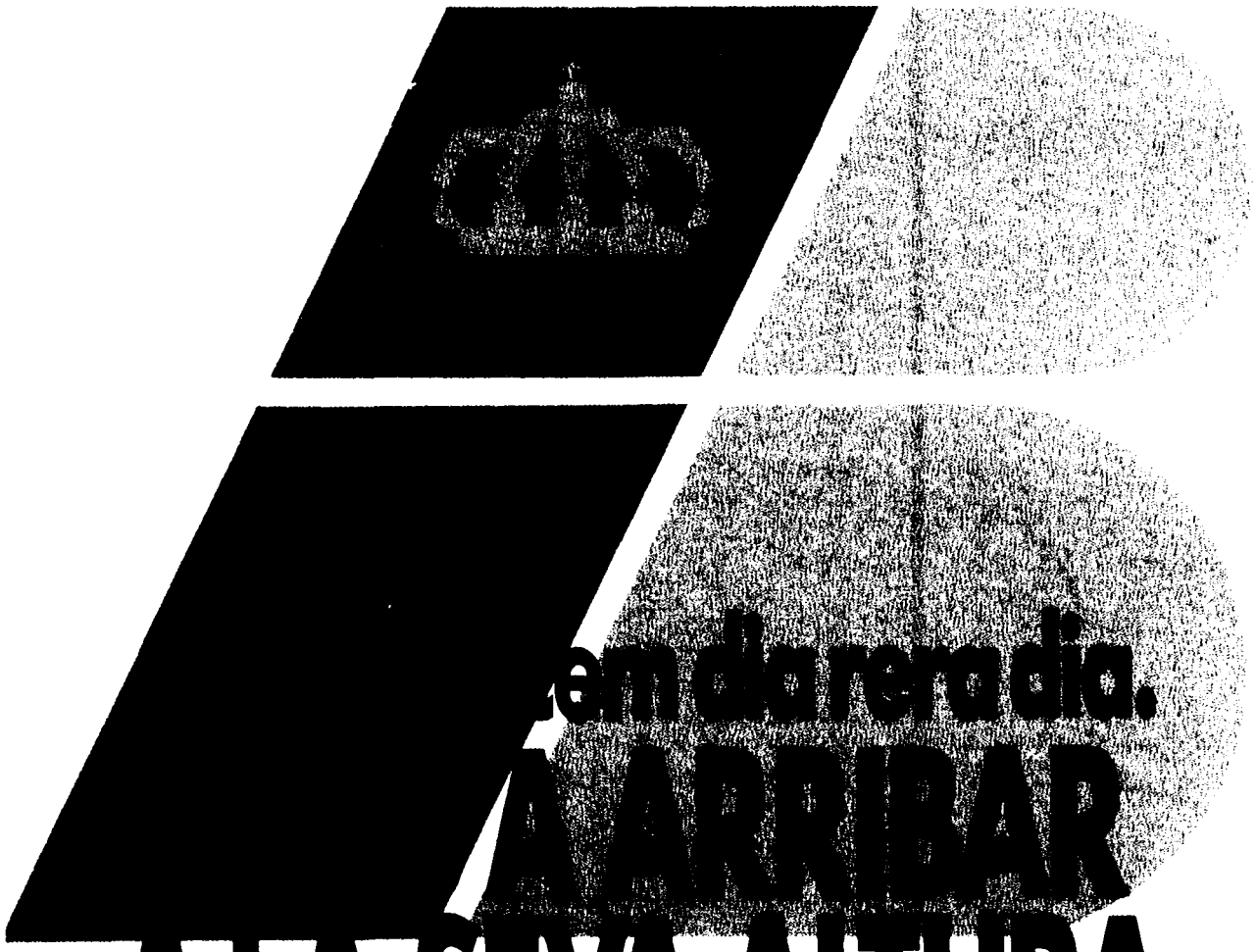

CATALUNYA INTERCONTINENTAL
MADRID – BARCELONA – MADRID

Factureu el vostre equipatge i passeu aduana i control de passaports una sola vegada, a Barcelona.
Per a més detalls consulteu IBERIA o la vostra Agència de Viatges

VOL NOCTURN MADRID – BARCELONA
BARCELONA – MADRID, a la 1.15 hores.

Un servei complementari del pont aeri que us farà guanyar temps i estalviar diners. Perquè tractant-se d'un vol nocturn, la seva tarifa es redueix un 25 per cent.

LA GRAN VIA D'EUROPA ÉS IBERIA

Nou!

Mundet

Baix en calories

Sense sucre Sense sacarina